

2. Rozvoj výchovno-vzdelávacej práce v SZ RTVŠ

2.1 Minimálny program

Všeobecná pohybová príprava v rámci činnosti odborov a oddielov základnej telesnej výchovy (ďalej ZTV) vo svojich začiatkoch činnosti zväzu nemala stanovený program pravidelnej pohybovej činnosti, ale snaha o jeho vytvorenie sa stala prioritou v rozvíjajúcej sa organizácii. Ešte v roku 1956 boli vydané *Dočasné osnovy základnej telesnej výchovy*, ktoré sa štruktúrou a formami stotožňovali s učebnými osnovami školskej telesnej výchovy. Cieľom bolo dosiahnuť všestranný rozvoj fyzických a duševných síl a plnenie podmienok odznaku zdatnosti, správny rozvoj jednotlivých orgánov tela, upevňovanie zdravia a utváranie správnych a trvalých pohybových návykov. Osnovy boli maximalisticky koncipované, bolo problémom zvládnuť obsah cvičiteľom (veď jeho odborná príprava bola oveľa kratšia než u učiteľa telesnej výchovy) a teda z pohľadu pripravenosti odborníkov kvalifikovanosť učiteľa telesnej výchovy sa nedala porovnať s rozsahom vzdelania vtedajšieho kvalifikovaného cvičiteľa. Od začiatku uvedenia tohto programu nastával rozpor medzi zámerom a možnosťami realizácie cvičebného programu zahrnutého v dočasných osnovách, a preto často sa stávalo, že v odboroch sa nakoniec ani podľa nich necvičilo.

V roku 1960 prijal zväz ZTV ako záväzný program *Jednotné osnovy telesnej výchovy pre mládež od 6 do 19 rokov*. Vychádzali z vtedy schválených učebných osnov školskej telesnej výchovy, čím sa dokumentovalo tesné spojenie povinnej telesnej výchovy so záujmovou telesnou výchovou a športom detí a mládeže. Na pôde zväzu ZTV učebné osnovy mali charakter rozširujúceho učiva a tým sa aj predpokladalo, že takéto činnosti zvýšia záujem cvičencov a narastie aj ich počet v členskej základni zväzu. Pretože v tomto období sa presadzovali v telovýchovnom hnutí aj cvičebné skupiny detí predškolského veku, nastalo rozšírenie programu zväzu o *Jednotné osnovy telesnej výchovy pre deti od narodenia do 6 rokov*.

V roku 1961 boli tieto osnovy pre základnú telesnú výchovu vymedzené tzv. *Minimálnym programom*. Takúto úpravu si vyžiadala samotná prax, pretože v príliš široko koncipovanom cvičebnom kurikule sa často strácal hlavný význam činnosti zväzu a plnenie funkcií telovýchovného procesu. Podnetom na úpravu osnov pre základnú telesnú výchovu boli aj aktuálne materiálne podmienky vo zväze, teda najmä v odboroch zväzu, ktoré nie vždy a všade vyhovovali modernejším trendom výberu obsahu, ako aj neadekvátne odborná príprava cvičiteľov a tiež samotná pohybová úroveň cvičencov.

Minimálny program ponúkol odborom ZTV a jednotlivým oddielom zväzu ZTV reálnejšiu koncepciu a štruktúru obsahu na šesťdesiate a začiatky sedemdesiatych rokov. Obsahoval nielen súpis činností, ktoré sa majú preberať, ale aj metodické pokyny na ich osvojovanie. Program bol rozdelený do troch častí:

- a) úvodné poznámky so zdôvodnením zavedenia tohto programu
- b) členenie obsahu
- c) určenie hlavných úloh v priebežnej činnosti odborov ZTV.

Najdôležitejšou časťou boli osnovy jednotlivých druhov cvičení pre všetky vekové kategórie, ako napríklad popisovali činnosti základnej gymnastiky, ľahkej atletiky, drobných hier, športovej gymnastiky, športových hier, turistiky a plávania. Tento program obsahoval i pokyny k výchovnej práci cvičiteľov podľa jednotlivých vekových skupín. Aplikáciou minimálneho programu došlo k oživeniu činnosti zväzu ZTV, cvičitelia využívali rôzne podmienky a priestory v lokalite svojej aktivity. Ako sa však neskôr ukázalo, pripravený minimálny program mal aj negatívne stránky a to najmä v tom, že oslaboval kreativitu oddielov, nebol motivačným pre prácu cvičiteľa najmä v odboroch s výbornými materiálnymi podmienkami, oslaboval aktivitu k vytváraniu priestoru na osvojovanie si nových, moderných športových a telovýchovných činností.

Po roku 1965 po viacerých kritických vyjadreniach, ale aj po zhodnotení aktuálneho svetového trendu v rozvoji činnosti a nastupujúceho hnutia športu pre všetkých, začali prípravy na dotvorenie obsahu a programu výchovno-vzdelávacej činnosti zväzu. Rozvojom aktivít a prejavovým záujmom o pravidelné cvičenie vo voľnom čase zo strany cvičencov sa začala pociťovať oslabenosť v ponuke a štruktúre programu zväzu a nedostatočnosť koncepcie minimálneho programu zväzu. V súlade s nastupujúcim ponímaním telesnej výchovy ako rekreačnej formy a jej spoločenskej úlohy pre široký okruh obyvateľov, sa obsah činností rozšíril a ohraničil definovaním troch okruhov činností:

SKUPINA A:

základná gymnastika,

prirodzené cvičenia,

ľahká atletika,

ako telovýchovné odvetvia a činnosti, ktoré majú podmienky na pravidelné cvičebné hodiny vo všetkých odboroch základnej a rekreačnej telesnej výchovy.

SKUPINA B:

plávanie,

turistika,

ako športové činnosti, na ktoré nie sú všade, vo všetkých odboroch vytvorené podmienky, a preto sa odporúčali využívať tieto športy najmä na výletoch a pri organizovaní táborov.

SKUPINA C:

sánkovanie,

lyžovanie,

korčuľovanie,

cyklistika,

umelecká gymnastika a pod.,

ako výberové skupiny športov a ich činností pre aplikáciu v pravidelných cvičebných jednotkách v oddieloch alebo odboroch, ktoré majú na to pripravené podmienky.

Telovýchovný proces sa realizoval v 7 vekových skupinách (tab. 2), zväčša s rôznym programom konštituovaným do viacerých foriem činnosti. Najmladšie žiactvo tvorili deti do 6 rokov, pre ktoré sa odporúčala základná gymnastika, prípravné cvičenia, prirodzené cvičenia a pohybové hry. So zvyšovaním veku sa obsah programu rozširoval a od 12. rokov bola ponuka športov rovnaká vo všetkých ďalších skupinách. Výraznejšie diferenciacia bola v kategórii dospelých žien a mužov, kde iný program bol odporúčaný a realizovaný vo veku 19 až 50 rokov u mužov, 19 – 45 rokov u žien oproti cvičencom nad 50 rokov u mužov a nad 45 rokov u žien.

Tab. 2 Formy telovýchovnej činnosti zväzu ZTV po roku 1965

Veková skupina	Základná gymn.	Plávanie	Turistika	Športové hry	Lahká atletika	Gymnastika	Tance
Do 6 r.	+						
6 – 11 r.	+	+	+			+	
12 – 14 r.	+	+	+	+	+	+	
15 – 18 r.	+	+	+	+	+	+	
Muži	+	+	+	+	+	+	
nad 50 r.	+	+	+	+			
Ženy	+	+	+	+	+		+
nad 45 r.	+	+	+				+

Päťročné obdobie realizácie programu činností zväzu ZTV vytváral predpoklad, aby začali svoju činnosť aj iné oddiely, napr. cvičenie a pobyt v prírode, oddiely pohybovej

výchovy žien. Toto všetko malo za následok zrušenie skupín pohybovej činnosti A,B, C a vytvorenie nových cvičebných osnov, novej koncepcie chápania programu a zamerania aktivít zväzu ZTV do dvoch podsystémov :

- ❖ Základná telesná výchova : pre deti (rodičia a deti, deti, mladšie a staršie žiactvo), so zameraním na zabezpečenie ich správneho vývoja a všestranného pohybového rozvoja.
- ❖ Pohybová rekreácia mládeže a dospelých: v obsahu sa vychádzalo zo záujmov o základnú a kondičnú gymnastiku, rekreačne –športovú činnosť. Toto sa odzrkadlilo vo vytváraní nových cvičebných oddielov (oddiel základnej gymnastiky, oddiel kondičnej gymnastiky, oddiel pohybovej výchovy , oddiel rekreačného športu, neskôr vznikali oddiely cvičenie a pobyt v prírode, oddiel skoky na trampolíne, oddiel džezgymnastiky, oddiel športovo-rekreačnej činnosti).

Vytváranie nových oddielov na základe obsahu činností bolo dôsledkom zvyšujúceho sa záujmu cvičencov, utvárania a rozširovania podmienok na cvičenie, ale aj pod vplyvom propagácie a charakterom skladieb prezentovaných na celoštátnych spartakiádach i sprievodnými športovými súťažami v rámci spartakiád. Vo zväze od jeho vzniku prebiehalo neustále hľadanie najlepších obsahových zameraní a priblížení aktivít k cvičencom. Tieto trendy sa potom prejavili nielen v samotnom hľadaní a menení názvu organizácie, ktorá je určená pre šport pre všetkých, má svoje historické tradície, je nadstavbou na povinnú školskú telesnú výchovu. Podobne pri sledovaní vývoja zväzu sa často menil aj obsah jeho činnosti a definovanie jednotlivých skupín programov.

2.2 Inovácia programu zväzu ZRTV

Pri vytváraní programu výchovno-vzdelávacej práce zväzu ZRTV po roku 1980 bolo hlavnou myšlienkou ponúknuť aktivity, ktoré budú zaujímavé pre čo najširší okruh občanov - deti, mládež i dospelých. Východiskovým cieľom bolo zostaviť moderný, účinný a diferencovaný program, ktorý by prispel k regenerácii fyzických a psychických síl a ktorý by akceptoval mnohostranný záujem ľudí o pohybové činnosti.

Pohybový obsah programu Zväzu ZRTV tvoril otvorený systém pohybových činností, ktorý rešpektoval zvláštnosti:

- Veku
- Zdravotného stavu
- Pohybovej vyspelosti

- Záujem cvičencov
- Podmienky daného odboru ZRTV.

Z tohto pohľadu môžeme hodnotiť, že koncipovanie programu bolo široko otvorené, s akcentovaním prístupnosti pre všetkých záujemcov a na komplexnosť východiskových charakteristík cvičencov.

V tomto období sa uskutočňovala dôslednejšie realizácia programu podľa vekových kategórií, ktoré tvorili základ systému organizačnej štruktúry odborov ZRTV, evidencie členstva a štatistických ukazovateľov. Pre jednotlivé vekové skupiny boli charakteristickými určité pohybové činnosti, resp. zameranie programu daného oddielu v odbore ZRTV. Išlo o tieto cvičebné skupiny:

- Oddiely rodičov a detí (pre deti od 2 do 4 rokov)

Obr. 2

- Oddiely predškolských detí (deti od 3 do 6 rokov)
- Oddiely mladších žiačok (žiačky 1.- 4. ročníka základných škôl)
- Oddiely starších žiačok (žiačky 5.- 8 . ročníka základných škôl)
- Oddiely dorasteniek (dievčatá stredných škôl)
- Oddiely žien (mladšie ženy od 18 do 34 rokov, ženy stredného veku (od 35 do 54 rokov, staršie ženy od 55 rokov vyššie), so zameraním na:
  - oddiely základnej gymnastiky,
  - oddiely základnej gymnastiky starších žien,

oddiely pohybovej výchovy,
oddiely džezgymnastiky,
oddiely zdravotnej telesnej výchovy,
oddiely zdravotnej telesnej výchovy zamerané na jogové cvičenia

- Oddiely mladších žiakov (žiaci 1.- 4. ročníka základných škôl)
- Oddiely starších žiakov (žiaci 5.- 8. ročníka základných škôl)
- Oddiely dorastencov (chlapci stredných škôl)
- Oddiely mužov (mladší muži od 18 do 39 rokov, muži stredného veku od 40 do 59 rokov, starší muži od 60 rokov vyššie), so zameraním na:

oddiely základnej gymnastiky,
oddiely športovo-rekreačnej činnosti (ŠRČ).

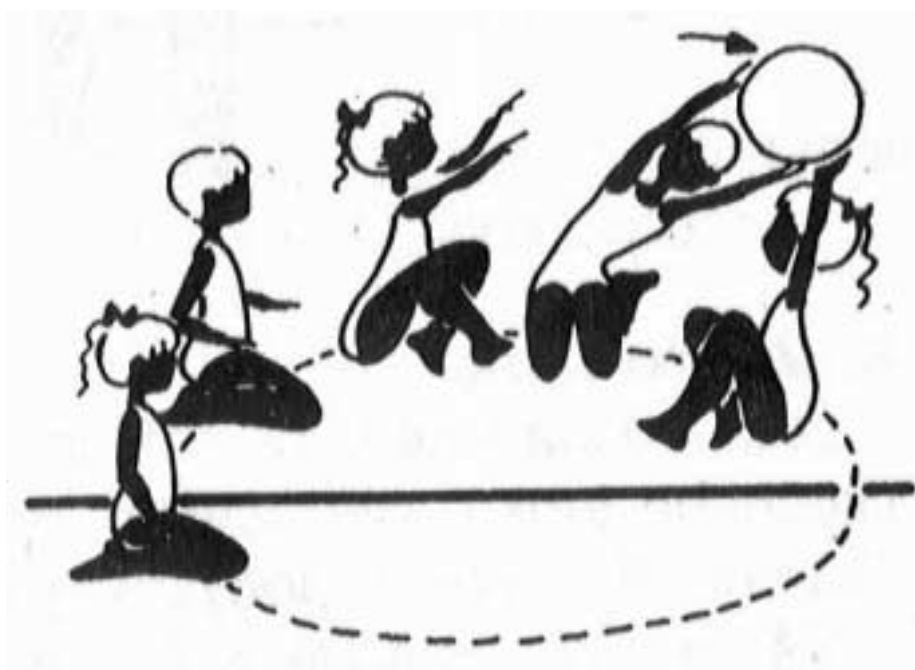
Obr. 3

Podrobné roztriedenie cvičebných skupín podľa veku bolo čiastočným dozvukom zabehnutého triedenia cvičencov od vzniku organizácie ZTV, ale aj v dôsledku zvýrazňovania potreby pohybovej činnosti v niektorých vekových skupinách (najmä u detí a mládeže), ako aj z tradície príprav na celoštátne spartakiádne skladby, ich nácviky a spoločné vystúpenia. Daný program bol určený pre rôznorodú členskú základňu, jednotlivé odbory a v súlade s tým sa pripravovali telovýchovní odborníci (tab.3)

Ďalšie triedenie programu bolo v afinite na cieľové zameranie programu a jeho dosahu na cvičencov. Išlo o uplatňovanie a realizáciu programu prostredníctvom dvoch základných foriem činností:

1) **základnej telesnej výchovy a športovej prípravy** s cieľom kondičným a vzdelávacím zameraním najmä pre deti a žiactvo:

- podpora ich všestranného fyzického rozvoja,
- rozvoj zdatnosti,
- získanie základného pohybového vzdelania,
- nadväznosť programu a výkonnosti detí na predškolskú výchovu v detských jasliach, materskej škole,
- rozšírenie obsahu vo vzťahu k základnej škole.

Obr. 4

2) **rekreačnej telesnej výchovy a rekreačného športu** s cieľom účinnej aktivity vo voľnom čase najmä v kategórii dorastu a dospelých :

- rozvoj fyzickej zdatnosti a pohybovej výkonnosti,
- kompenzácia pracovného zaťaženia,
- účelné využívanie voľného času,
- využitie športu a športových činností vo voľnom čase.

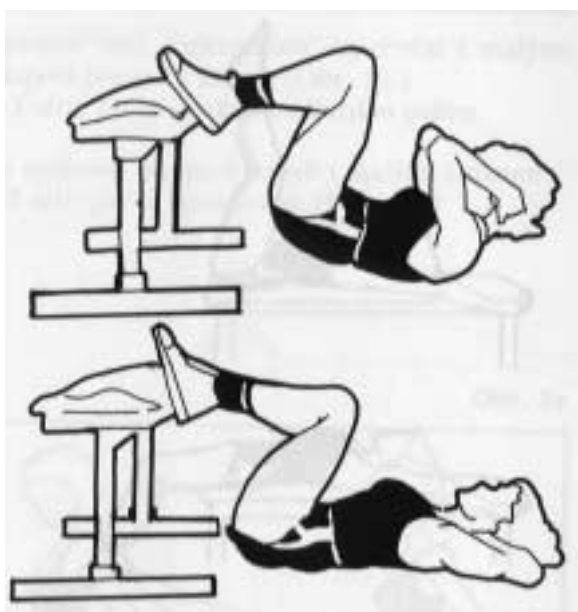
ŠTRUKTÚRA POHYBOVÉHO OBSAHU

Obr. 5

Spoločný pohybový obsah sa mal stať zjednocujúcim obsahom pre všetky oddiely a mal zabezpečovať všestranný harmonický rozvoj cvičencov od najútlejšieho veku až po neskorú starobu. Štruktúra obsahu pozostávala z takých činností, ktoré sa môžu vykonávať za ľubovoľných podmienok a materiálneho vybavenia v každom oddieli, odbore (napr. prípravné cvičenia, cvičenia všestranne rozvíjajúce, poradové cvičenia, užité cvičenia, pohybové hry).

Obr. 6

Voliteľný pohybový obsah mal nadväzovať na spoločný pohybový obsah a vytváral podmienky na rozvoj činnosti podľa záujmu cvičencov, ale aj zdravotného stavu a veku. Podľa tohto smerovania programu sa poskytol priestor na utváranie po prvýkrát oddielov zdravotnej telesnej výchovy. Tým sa významne rozšíril priestor pre občanov so zdravotným oslabením alebo zdravotným postihnutím na realizáciu pohybovej činnosti vo voľnom čase, v rámci aktivít športu pre všetkých. K utvoreniu takýchto oddielov významnou mierou prispela Komisia zdravotnej telesnej výchovy, ktorá pracovala pri Zdravotníckej rade ÚV ČSTV pod vedením doc. Jiřiny Adamírovej a Zdravotníckej rade pri SÚV ČSZTV pod vedením doc. Jely Labudovej. Potvrdenie zakladania oddielov zdravotnej telesnej výchovy znamenalo rozšírenie činnosti a členskej základne o ľudí napríklad s kardiovaskulárnymi oslabeniami, s astmou, s obezitou, bolesťami v chrbtici, s kĺbovými problémami, skoliózou a pod. Znamenalo to súčasne aj prípravu a realizáciu vyškolenia cvičiteľov k takejto činnosti a stanovenie ďalších cieľov telovýchovného procesu, a to predovšetkým špecificky vyrovnávacieho, preventívneho a zdravotného cieľa.

Do rámca voliteľného obsahu boli zaradené nasledovné špecifické činnosti:

- rytmická gymnastika
- rekreačný šport
- cvičenie a športy v prírode
- zdravotná telesná výchova
- jóga.

Obr. 7

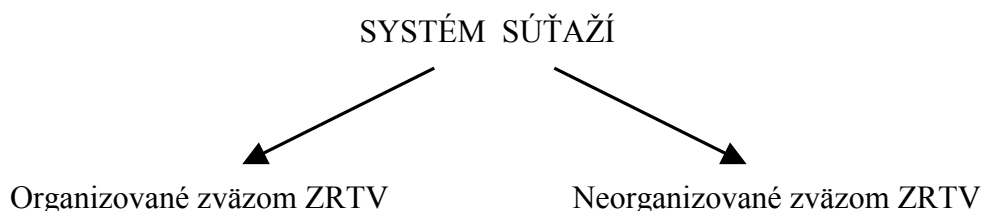
Treba dodať, že tu nebol určený vzájomný pomer medzi spoločným pohybovým obsahom a voliteľným pohybovým obsahom, tento si určovali jednotlivé oddiely, ale museli mať oba obsahy v celoročnom programe svoje zastúpenie. Tento trend bol veľmi progresívny a bol súčasne aj dôkazom akceptovania záujmu cvičencov. Charakteristikou tvorby obsahu takéhoto telovýchovného procesu v jednotlivých odboroch ZTV boli požiadavky:

- obsah musel spĺňať základné rysy programu zväzu ZTV,
- akceptovať záujem a potreby cvičencov,
- zodpovedať miestnym podmienkam,
- byť adekvátnym podľa zamerania a kvalifikácie cvičiteľa.

Toto obdobie bolo ďalej charakteristické aj tým, že začala činnosť **oddielov športovo – rekreačnej činnosti**, rekreačného športu, pre prácu ktorých sa požadovalo splnenie nasledovných podmienok ako napríklad :

- kvalifikovaný cvičiteľ,
- priestorové podmienky (ihrisko, bazén, klzisko a pod.),
- materiálne vybavenie (nádolie, náčinie, výstroj, výzbroj a pod.),
- ekonomická dotácia (na podporu súťaží a pod.).

Schválením programu výchovno-vzdelávacej práce sa zaviedol súčasne aj :

a) základné súťaže:

- plnenie disciplín odznaku zdatnosti
DOZ (detský odznak zdatnosti)
BPPOV (Buď pripravený k práci a obrane vlasti)
PPOV (Pripravený k práci a obrane vlasti)
Súťaž všestrannosti žiactva (od roku 1985/86)

Tento typ súťaží bol vyhlasovaný pre viaceré kategórie, zložky a skupiny cvičencov, okrem oddielu rodičov a detí, oddielu predškolských detí a oddielu zdravotnej telesnej výchovy.

b) výberové súťaže:

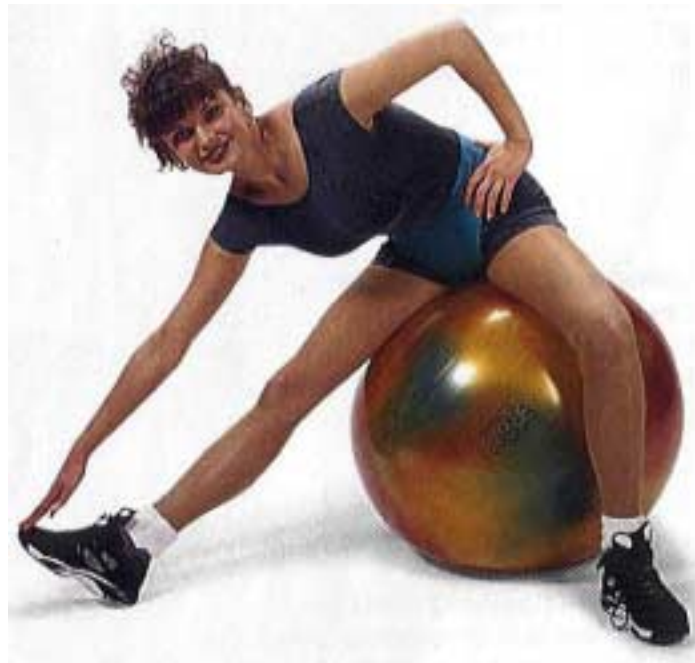
- súťaž v individuálnych športoch,
- súťaž v kolektívnych športoch
- súťaž v rytmickej gymnastike
- súťaž v branno-športových a poznávacích činnostiach.

Tento systém súťaží vychádzal z plnenia voliteľného pohybového obsahu programu zväzu ZRTV.

c) súťaž v telovýchovných vystúpeniach:

Išlo o autorskú súťaž pódiových skladieb, ktorá sa realizovala každoročne s vrcholom raz za päť rokov formou celoštátnej prehliadky pódiových skladieb. Hlavným kritériom sa stala úroveň spracovania skladby, teda choreografie priestoru, pohybu, súlad s hudbou.

Otvorenosť programu zväzu ZRTV a neskôr SZ RTVŠ bola a je zárukou, že podľa aktuálnosti vývoja pohybových činností, zdravotného stavu populácie, popularity niektorých športov, záujmu cvičencov, medzinárodných trendov, poznatkov zo zahraničia je možné zaradiť nové pohybové a športové činnosti do voliteľného obsahu (aerobik, akvafitness, korfbal, fitbal, speedball, kalanetika, Pilates, a pod.)

Obr. 8

Podnetom na aktivizáciu členskej základne, na hľadanie nových možností rozširovania aktivít pre cvičencov, ale aj zamýšľania sa nad novými úlohami zväzu bolo uznesenie vlády

Slovenskej republiky z 21. mája 1996 č. 363 k *Programu transformácie telesnej kultúry v Slovenskej republike*. V hlavných smeroch dlhodobého rozvoja telesnej kultúry sa okrem iného predpokladalo:

„Podieľať sa na aktívnom formovaní životného štýlu obyvateľov Slovenskej republiky so zameraním na skvalitňovanie ich života pohybovými aktivitami, odstraňovanie príčin zlého zdravotného stavu, najmä rizikových skupín obyvateľstva, pohybovú regeneráciu i rekreáciu a zvyšovanie telesnej zdatnosti a výkonnosti“

„Podieľať sa na aktívnom formovaní vývoja detí a mládeže so zameraním na ich výchovu, prehĺbovanie záujmu o šport, pozitívne využitie voľného času, boj proti negatívnym spoločenským javom, najmä proti fajčeniu, alkoholovej a drogovej závislosti, kriminalite, intolerancii a rasizmu“

V súlade s týmito úlohami boli spracované aj dva významné projekty:

- projekt na zvýšenie pohybovej aktivity dospelého obyvateľstva
- projekt na zvýraznenie podielu telesnej výchovy a športu pri formovaní vývoja detí a mládeže.

Treba pripomenúť, že SZ ZRTV sa zapojil pri plnení projektov pravidelne vyhlasovanými propagačnými aktivitami či už počas Dní športu, pri realizácii napr. projektu Pohybová aktivita žien v spolupráci so Slovenským olympijským výborom, zorganizovanie odborných seminárov Športová aktivita v rodine, Zdravotné cvičenie na chrbticu, Šport pre všetkých v mestách a regiónoch a pod.

K dotváraniu obsahu telovýchovného procesu, k inovácii zamerania aktivít prispel svojím podielom aj Národný program rozvoja športu, ktorý schválila vláda SR v roku 2001 s trvaním do roku 2010. V analýze stavu sa okrem iného napríklad konštatovalo, že oblasť športu pre všetkých, do ktorej spadá i činnosť SZ RTVŠ má od roku 1980 klesajúcu tendenciu najmä v dospeljej časti populácie, je malá ponuka zaujímavých a prít'azlivých foriem pohybovej činnosti, nie je dostatočne dopracovaný systém odmeňovania cvičiteľ'ov a ich vzdelávanie. Výbor SZ RTVŠ reagoval na kritické pripomienky a snažil sa zapracovať výzvy a prioritné úlohy do svojho programu činnosti. Pochopili sme, že aktivity športu pre všetkých v rámci zväzu je vhodné otvoriť širokej verejnosti, že je potrebná kooperácia s inými inštitúciami, pravidelné vzdelávanie a ďalšie vzdelávanie cvičiteľ'ov a trénerov. Do obsahu sme zaradili v oveľa širšom rozsahu aktivity smerujúce k starostlivosti o zdravie, rozšírili sme vzdelávanie a informácie o netradičnej činnosti, vytvorili sme ďalšiu špecializáciu pre cvičenie seniorov, pre psychomotorické aktivity, obohatili sme program a jeho prezentáciu o nové činnosti ako sú Pilates, Feldenkreisova metóda, detský aerobik, brušné tance a pod..

2.3 Súčasný program SZ RTVŠ

Slovenský zväz rekreačnej telesnej výchovy a športu je jedným z občianskych združení SR a rozvíja svoju činnosť v oblasti športu pre všetkých. Dlhoročné tradície spojené s pestrou ponukou telovýchovných a športových činností vytvárajú dostatočný počet príležitostí a pohybových podnetov na širokú aktivitu osobností cvičencov, trénerov, cvičiteľov, funkcionárov. Program zväzu je koncipovaný s rešpektovaním bohatých tradícií športu a telovýchovného hnutia na Slovensku, ale aj v Európe, je kompaktilný s novo vznikajúcimi aktivitami, zodpovedajúci trendom starostlivosti o zdravie obyvateľstva. V ostatných rokoch program bol dopĺňovaný potrebou pomoci k rozvoju Národného programu podpory zdravia, najmä v prioritě zvyšovanie pohybovej aktivity obyvateľstva, k aktivizácii do cvičenia najmladších i najstarších vekových skupín, k podpore medzinárodných projektov kurikulárnej transformácie vzdelávania odborníkov v športe.

Dominantným cieľom v programe zväzu je zabezpečenie vysokej vzdelanostnej úrovne trénerov a funkcionárov zväzu ale i mimo neho, ktorí pôsobia v rôznych oblastiach a športových špecializáciách športu pre všetkých. Úlohy zväzu sa dotýkajú aj aktualizácie pohybových programov, podpory viacerých projektov pohybu, spolupráce pri organizovaní moderných športových činností.

Za odbornú, metodickú a vzdelávaciu činnosť SZ RTVŠ zodpovedá *Programovo-metodická rada (ďalej PMR)*. Jej úlohou je pripraviť:

- a) návrh aktivít do Kalendára podujatí na bežný rok a jeho spracovanie,
- b) koordinovať vzdelávanie v rámci špecializácií a zabezpečiť jeho kvalitu a dodržiavanie zásad vzdelávania určených akreditáciou,
- c) zodpovedať za prenos najnovších poznatkov do telovýchovného a športového hnutia,
- d) systematicky sledovať inovačné trendy, aktivizovať sa na odbornom raste,
- e) zodpovedať za rozvoj špecializácií,
- f) pripravovať aktivity s celoslovenskou pôsobnosťou,
- g) vytvárať sa lektorský zbor podľa špecializácií,
- h) podieľať sa príprave a spracovaní odborných, metodických a študijných materiálov.

Na I. valnom zhromaždení SZ RTVŠ v r. 1990 bol vytvorený programovo metodický úsek zväzu, za ktorý zodpovedal Ján Junger. V spolupráci s A. Oravcovou, I. Kovalčíkovou a D. Dankom raz ročne zvolávali aktív odborných komisií a lektorských zborov, pripravovali kalendár podujatí, metodické materiály. Vo svojich začiatkoch koncepcia činnosti

programovo metodického úseku spočívala v koordinácii práce 5 odborných komisií, vytvorených podľa druhu vykonávaných činností a s nasledovným personálnym zabezpečením:

1. Komisia základnej telesnej výchovy : p. Zelenayová (zabezpečenie činnosti rodičov a detí), I. Kovalčíková (aktivity žiackych kategórií), p.Utešená (program pre dospelých)
2. Komisia rytmickej gymnastiky: pp. Kyselovičová, Herényiová, Hurtalová, Reháková, Šedivá, Kothajová
3. Komisia rekreačného športu: pp. Reháček, Baliaková, Bôžik, Strážay, Slepčan, Lackovičová
4. Komisia zdravotnej telesnej výchovy: pp-Labudová, Gályová, Sojáková, Čepčiansky, Kuchariková. Antošovská, Vajcziková

Subkomisia stredného a staršieho veku: pp. Motajová, Zambojová, Seilerová, Utešená, Uhlířová, Sadová

5. Komisia jógy: pp. Motajová, Timčák, Poláček.

Od roku 1996 nastala zmena programovo metodického úseku , ktorý sa premenoval na *programovo-metodickú radu* (ďalej PMR) a zodpovednosť za je činnosť prevzala Jela Labudová, ktorá koordinuje túto prácu dodnes. Inováciou v činnosti bolo, že sa určili tzv. garanti jednotlivých špecializácií, ktorí boli súčasne aj vedúcimi odborných komisií. Takáto štruktúra riadenia programovej a metodickej činnosti je nastavená priamo na existujúce a rozvíjajúce programy jednotlivých špecializácií. Za ich koncepciu, odbornosť a rozvoj zodpovedali (tak ako sa postupne zaraďovali do programu zväzu), alebo zodpovedajú dnes nasledovní telovýchovní odborníci:

Aerobik: M. Antošovská, L. Grančičová

Rytmická gymnastika: G. Herényiová

Šport zdravotne oslabených: J. Labudová, I. Gályová

Cvičenie vo vode: Jela Labudová, Jana Labudová

Fitness: O. Kyselovičová

Všeobecná gymnastika: I. Kovalčíková

Rekreačný šport: E.Strážay, T. Ilavská, J. Reháček

Cvičenie seniorov: R. Utešená

Rope skipping: O. Kyselovičová, D. Tóthová

Predškolský vek: K, Lukáčová

Psychomotorika: J. Labudová

Telovýchovné vystúpenia: A. Oravcová

Obr. 9

Každoročne pripravený Kalendár obsahuje zoznam aktivít, ktoré zväz ponúka a nielen pre svojich členov, ale je otvorený s ponukou aj pre nečlenov zväzu, pre záujemcov rôzneho veku. Stalo sa pravidlom, že v zozname činností nechýbajú **odborné semináre**, ktoré poskytujú pre všetky špecializácie podnety na inováciu cvičebného obsahu, obohacujú poznatkovú sféru aj z iných okruhov športov, pomáhajú k prenosu nových trendov zo zahraničia do obsahu práce jednotlivých cvičebných skupín a špecializácií, svojím obsahom reagujú na aktuálne potreby a záujmy cvičencov. V poslednom období je programovaných ročne okolo 14 seminárov, viaceré aj so zahraničnými lektormi. Boli to napríklad semináre:

Pohyb ako zážitková forma,

Využitie náčinia na hodinách aerobiku,

Náčinie a pomôcky v rôznych druhoch akvafitness,

Fit i v 50 +,

Pedagogicko-psychologický výcvik v práci lektora,

Tanečný aerobik a brušné tance,

Zoznámte sa s cvičením Pilatesa,

Program pohybu pre seniorov,

Fitbal v športe pre všetkých,

Emocionalizácia pohybovej činnosti,

Prečo nežijeme 100 rokov ?

Cvičíme zdravo a správne?

Intercross

Všetko o fitness

Trápi vás osteoporóza?

Body form

Detský aerobik

Intímne cvičenie pre ženy

Fitness joga

Zoznámte sa s Feldenkreisovou metódou, atď.

V programe aktivít sú zaradené **pobytové akcie**, z ktorých tradíciu mali Leto cvičiteľa, Zima cvičiteľa, Týždeň tanca. V ostatnom období stal sa populárnym a očakávaným Týždeň aerobiku. Aj **sút'ážiam** je v programe zväzu venovaný náležitý priestor. Postupne sa ustálili tieto súťaže:

- Gymnosút'áž
- Gymteam

- Volejbal neregistrovaných.

Súčasťou programu, ktorý pripravuje PMR je ponuka **školení** trénerov najmä III. triedy ako aj rozširujúcich kvalifikácií ako boli tréner futbalu, predškolských detí, step aerobiku, body worku. Každé dva roky sa uskutočňuje Festival pódiových vystúpení.

3. Tréner a cvičiteľ – telovýchovný pedagóg zväzu RTVŠ

3.1 Systém vzdelávania trénerov a cvičiteľov

Kvalita telovýchovného procesu vo zväze ZRTV ako aj v súčasnom období vo zväze RTVŠ je závislá od kvalifikovaných cvičiteľov, resp. trénerov. Vedúca koordinačná úloha cvičiteľa a trénera vyplýva z jeho spoločenskej zodpovednosti pri pedagogickom riadení a usmerňovaní cvičencov, športovcov počas priebehu procesu, ale aj v dosahu jeho pôsobenia na tvorbu životného štýlu cvičencov, na utváranie ich aktívneho vedomia k pravidelnej pohybovej činnosti, na rozvoj teoretických vedomostí a šírku osvojených praktických pohybových a športových zručností.

Cvičiteľ a tréner je kvalifikovaný telovýchovný odborník, ktorý riadi výchovno-vzdelávací proces detí predškolského veku, žiakov, dorast, dospelých i starších cvičencov, je schopný manažovať tréningovú alebo cvičebnú jednotku so zameraním na rôzne pohybové a športové činnosti, svojou odbornosťou poskytuje pomoc cvičencom intaktným ale aj cvičencom so zdravotným oslabením. Potrebné vzdelanie nadobúda účasťou a úspešným absolvovaním rôznych druhov a stupňov školení.

Vzdelávanie vo zväze ZRTV malo svoju štruktúru a obsah, ktoré sa podriaďovali vytvorenému systému vzdelávania telovýchovných odborníkov. Začiatky vzdelávania cvičiteľov pre ZRTV boli charakteristické dodržaním požiadavky na školenie cvičiteľa základného typu, kde bolo potrebné absolvovať 17 hodín v rámci obecnej časti školenia a 28 – 48 hodín špeciálnej časti školenia. Pri uchádzaní sa o cvičiteľa vyššieho typu rozsah obecnej časti bol 30 hodín a špeciálnej časti 54 – 125 hodín. V začiatkoch vzdelávania bola uznaná kvalifikácia cvičiteľ I., II., a III. stupňa ZTV a pomocný cvičiteľ. Od roku 1973 vošla do platnosti Jednotná kvalifikácia cvičiteľov, trénerov a rozhodcov, ktorá umožňovala získanie rozširujúcej kvalifikácie cvičiteľ najmladšieho žiactva, cvičiteľ rodičov a detí, cvičiteľ pohybovej výchovy, cvičiteľ pre cvičenie na trampolíne, cvičiteľ pobytu v prírode.

Cvičiteľská kvalifikácia sa neskôr v 80. rokoch získavala na podklade vytvorenej a schválenej Jednotnej kvalifikácie telovýchovných kádrov ČSTV (v skratke JKTK) pripravenej v roku 1984.

Podľa JKTK bolo možné účasťou na školení a splnením požiadaviek školenia získať niektorý z týchto kvalifikačných stupňov:

- cvičiteľ IV. triedy: odporúčalo sa, aby riadil predovšetkým začiatočníkov, na školenie sa dostavil po jednoročnej praxi v telovýchovnom procese a rozsah školenia bol 20 hodín, školenie uskutočňovali okresné výbory ČSZTV
- cvičiteľ III. triedy: kvalifikáciu získal po 50 hodinách školenia, po jednoročnej praxi v kategórii cvičiteľa IV. triedy, bol schopný sám riadiť telovýchovný proces. Školenie uskutočňovali krajské výbory ČSZTV.
- cvičiteľ II. triedy samostatne riadil, organizoval, plánoval a vyhodnocoval telovýchovný proces, mohol pôsobiť ako lektor na školení III. a IV. triedy. Rozsah školenia bol 105 hodín, uchádzač mal mať absolvovanú dvojročnú prax ako cvičiteľ III. triedy a vzdelávanie zabezpečovala Slovenská telovýchovná škola.
- Cvičiteľ I. triedy bol telovýchovným pedagógom, ktorý nadobudol vzdelanie absolvovaním 400 hodín školenia (po preukázaní dvojročnej praxe v úlohe cvičiteľa II. triedy), ktoré uskutočnil ústredný výbor zväzu ZRTV. Mohol pôsobiť ako lektor na školení II.- IV. triedy, pracoval v odborných komisiách zväzu.
- Diplomovaný cvičiteľ bol profesionálnym pracovníkom v oblasti športu pre všetkých a v praxi plnil rovnaké úlohy ako cvičiteľ I. triedy. Kvalifikácia sa získavala na základe absolvovania Fakulty telesnej výchovy a športu dvojodborového štúdia so špecializáciou teória a didaktika ZRTV a jednodborového štúdia s metodicko - organizačným zameraním priamo formou menovania.

Cvičitelia mohli nadobudnúť:

- základnú kvalifikáciu (cvičiteľ IV., III., II., I. triedy)
- rozširujúcu kvalifikáciu (cvičiteľ III., II., I. triedy na cvičenie a pobyt v prírode,
- špeciálnu kvalifikáciu (cvičiteľ II., II., I. triedy pre určitý druh pohybovej činnosti: cvičenie rodičov a detí
pohybovej výchovy
džezgymnastiky
športovo-rekreačnej činnosti
zdravotnej telesnej výchovy).

Obr. 10

Systém vzdelávania telovýchovných odborníkov vo zväze RTVŠ sa neskôr realizoval na základe Nariadenia vlády SR z roku 1991 a bol schválený Radou SZ RTVŠ 16.mája 1992. Podstatou tohto nového systému vzdelávania bolo, že sa neuvažovalo o kvalifikácii IV. triedy, novinkou bolo tiež, že okrem kvalifikácie cvičiteľ zväz začal uvažovať a uplatňovať aj kvalifikáciu trénera: *tréner RTVŠ III. triedy so špecializáciou* - základná telesná výchova,

- rekreačný šport,
- zdravotná telesná výchova,
- rytmická gymnastika,
- jóga.

tréner RTVŠ II. triedy so špecializáciou (také isté ako v III. triede),

tréner RTVŠ I. triedy so špecializáciou (také isté ako v II. triede),

diplomovaný tréner pre rekreačný šport.

SZ RTVŠ schválil aj sekundárnu špecializáciu trénera a cvičiteľa podľa veku cvičencov:

- rodičia a predškolský vek,
- deti a mládež,
- dospelí.

K získaniu kvalifikácie bolo potrebné dodržať pravidlá:

- o dosiahnutie veku 18 rokov,
- o pre II. triedu predchádzajúca prax v III. triede 3 roky
- o pre I. triedu predchádzajúca prax v II. triede 5 rokov

- splnenie požiadaviek určených pre danú kvalifikačnú triedu (absolvovanie predmetov, skúšok, písomný test a písomná práca).
- všeobecná časť školenia pre III. triedu mala 20 hodín, pre II. triedu 15 hodín
- špeciálna časť v jednotlivých špecializáciách mala pre III. triedu rozsah 20 hodín a pre II. triedu 45 hodín.

Na základe odporúčania Akreditačnej komisie špecializovaných profesionálnych činností v oblasti telesnej kultúry vydalo Ministerstvo školstva a vedy SR osvedčenie vzdelávaciemu zariadeniu SZ RTVŠ, v ktorom oprávnilo zväz vydávať osvedčenie cvičiteľom a trénerom pre odbory:

- základnej telesnej výchovy III. a II. triedy
- rytmickej gymnastiky III. a II. triedy
- rekreačného športu III. a II. triedy
- jogových cvičení III. a II. triedy
- zdravotnej telesnej výchovy III. a II. triedy.

3.2 Akreditované vzdelávacie zariadenie v SZ RTVŠ

Súčasná príprava odborníkov pre šport pre všetkých sa realizuje prostredníctvom SZ RTVŠ, ale aj inými akreditovanými vzdelávacími centrami. Podnetom na usmernenie a koordináciu vzdelávania bola Vyhláška Ministerstva školstva SR zo dňa 17. júla 1998 o podmienkach získavania odbornej spôsobilosti na vykonávanie špecializovaných činností v oblasti telesnej kultúry. Na základe nej aj SZ RTVŠ podal žiadosť na akreditačnú komisiu o schválenie a vydanie potvrdenia o akreditácii SZ RTVŠ ako vzdelávacieho zariadenia podľa paragrafu 11 ods.4 Zákona č. 288/1997 Z.z. o telesnej kultúre a živnostenskom podnikaní.

SZ RTVŠ sa uchádzal o súhlas na prípravu odborníkov v kategórii **tréner III. II. a I. triedy** v nasledovných športových špecializáciách:

- aerobik
- rytmická gymnastika
- šport zdravotne oslabených, s konkretizáciou zdravotného oslabenia: šport telesne postihnutých, šport zrakovu postihnutých, šport sluchovo postihnutých, šport mentálne postihnutých, šport a telesná výchova interne oslabených
- cvičenie vo vode
- fitness
- všeobecná gymnastika
- rekreačný šport.

Súčasne bola schválená požiadavka pre rozširujúce špecializácie:

- ✓ rope skipping
- ✓ predškolský šport

Pri realizácii školení sa pri všetkých zachováva dohodnutý rozsah vzdelávania v teoretickej a praktickej časti, tiež v rámci všeobecnej časti školenia a špeciálnej časti školenia jednotlivých špecializácií (tab. 3).

Tab. 3 Počet hodín vzdelávania

Obsah	III. trieda	II. trieda
Všeobecná časť	20 hodín	45 hodín
Špeciálna časť – teoretická	18 hodín	80 hodín
Špeciálna časť – praktická	14 hodín	40 hodín
Spolu	52 hodín	165 hodín

Vzdelávanie trénera III. triedy je ukončené záverečnou skúškou z didaktiky športovej špecializácie, trénera II. triedy záverečnou skúškou z didaktiky športu a športovej špecializácie. Tréner I. triedy je vzdelávaný na Fakulte telesnej výchovy a športu v spolupráci so SZ RTVŠ formou 4 semestrov diaľkového štúdia. Tréner rozširujúcej špecializácie musí byť držiteľom trénerskej kvalifikácie III., II., alebo I. triedy v niektorej zo špecializácií a absolvovať vzdelávanie v rozsahu 20 hodín teoretických a 25 hodín praktických, ukončených záverečnou skúškou z danej rozširujúcej špecializácie.

SZ RTVŠ uznáva aj ďalšie kvalifikácie, ktoré sa získali iným spôsobom vzdelávania (absolvovaním vysokoškolského štúdia špecializácií na fakultách VŠ) a to prostredníctvom menovania trénera: diplomovaný tréner športu pre všetkých,

diplomovaný tréner športu zdravotne oslabených,

diplomovaný tréner rytmickej gymnastiky, aerobiku, fitness, a pod.

V rámci SZ RTVŠ v ostatných rokoch sa každoročne otvárajú najmenej 2 školenia trénerov III. triedy s možnosťou výberu špecializácie a každý 3. rok aj školenie trénera II. triedy. V roku 2006 ukončilo vzdelávanie aj 8 trénerov I. triedy so špecializáciou aerobik.

V súčasnom období vo zväze je evidovaných 1 617 trénerov, z toho je 1269 kvalifikovaných odborníkov z radu členstva zväzu a 348 trénerov nie je členom zväzu. V jednotlivých špecializáciách je nasledovný stav: (tab.4).

Tab. 4 Súčasný stav počtu trénerov v jednotlivých špecializáciách

Špec.	I.tr.	II.tr.	III.tr.	Spolu	Z toho nečlenovia
J	1	0	28	29	1
AE	6	82	403	491	215
VG	15	58	77	150	3
RG	19	136	475	630	25
RŠ	4	16	69	89	1
ZdTV	8	134	115	257	23
F	0	0	53	53	28
AF	0	0	61	61	59
Spolu	53	426	1281	1760	355

J – joga

AE – aerobik

VG – všeobecná gymnastika

RG – rytmická gymnastika

RŠ – rekreačný šport

ZdTV – zdravotná telesná výchova

F - fínes

AF - aquafitnes

3.3 Perspektívy vo vzdelávaní

Ako vyzerá budúcnosť? Aké podmienky a požiadavky bude potrebné realizovať pri vzdelávaní telovýchovných odborníkov v športe pre všetkých? Úvodom môžeme konštatovať, že vzdelávanie bude vychádzať z aktuálnych potrieb rozširovania hnutia šport pre všetkých v Európe a vo svete a jeho prenosu na Slovensko. Bude musieť zahrňovať aplikáciu nových odborných a vedeckých poznatkov z celej šírky aktivít nielen SZ RTVŠ ale celého športu pre všetkých, z rôznych skupín populácie od najmladšieho vekového obdobia až po starší a najstarší vek cvičencov, pre zdravých cvičencov ako aj pre ľudí so zdravotnými poruchami, pre špecifické i nešpecifické skupiny populácie (migranti, nezamestnaní, bezdomovci, matky alebo otcovia na materskej dovolenke a pod.)

Aj závery z Národnej konferencie k vzdelávaniu odborníkov v športe (Senec, 11.- 12. XI. 2004) upozornili na vznikajúce nové požiadavky vo vzdelávaní, ktorými sú napríklad:

- venovať pozornosť kvalite vzdelávania odborníkov v športe s cieľom umožnenia mobility pracovnej sily v krajinách Európskej únie
- prispôsobiť vzdelávanie v SR k päťstupňovej kvalifikačnej stupnici vzdelávania v športe v Európskej únii
- pripraviť zmeny v obsahu vzdelávania v športe a odstrániť rozdiely v počte vzdelávacích hodín, určiť pomer všeobecnej a špeciálnej časti vzdelávania
- vydefinovať profil absolventa daného vzdelávania a jeho odbornú spôsobilosť

- časovo obmedziť platnosť potvrdenia o akreditácii a vydávania licencií (osvedčení)
- vypracovať podmienky na prolongovanie licencie
- zaviesť pracovnú knižku pre trénerov
- vypracovať systém požiadaviek na prenos kreditov z jednej špecializácie do druhej
- pripraviť systém vzdelávania lektorov
- stanovenie kvalifikačného stupňa potrebného na získanie živnostenského oprávnenia
- možnosti rekvalifikácie odborníkov.

Súčasnú tendenciu rozvoja športu pre všetkých v Európe približujú sa k občanovi a to najmä v smere zabezpečenia jeho zdravého rozvoja a aktívneho života prostredníctvom športu a pohybových aktivít. Na základe dohody 17 európskych krajín (za účasti zástupcu zo Slovenska) sa od roku 2004 pripravovala koncepcia vzdelávania odborníkov v programe Zdravie a fitness. Je to oblasť, ktorá zahŕňa rôzne pohybové činnosti, filozofiu a skúsenosti potrebné pre podporu zdravia, rozvoj zdatnosti (telesný fitness), wellness. Ide o činnosti, ktoré akceptujú zdravie, zdravotný stav (tréning zdravia) v zmysle podpory, rozvoja, prevencie ochorení, odstraňovanie zdravotných porúch ľudí s rôznou úrovňou zdatnosti, pohybovej výkonnosti. Patrí sem aj osobné zdokonaľovanie človeka (individuálny alebo skupinový tréning), vykonávané v športových strediskách, fitness centrách, v súkromnom sektore a pod. Odborníci v súlade s možnosťou uplatnenia takto kvalifikovaných odborníkov na trhu práce, určili 4 štandardné profesie:

- 1) telovýchovný inštruktor, ktorý zahŕňa inštruktora fitness a osobného trénera,
- 2) zdravotne orientovaný telovýchovný špecialista
- 3) špecialista na podporu verejného zdravia
- 4) fitness manažér, telovýchovný manažér.

Odozvou na trendy v Európe a posilnenie vzdelávania trénerov je aj pripravený akreditovaný a už aj realizovaný študijný program na Fakulte telesnej výchovy a športu UK v Bratislave pod názvom Šport a zdravie. Tým sa otvára aj SZ RTVŠ nová príležitosť na rozširovanie a skvalitňovanie vzdelávania a ďalšieho vzdelávania kvalifikovaných odborníkov pre šport pre všetkých, aktívne a skoré reagovanie na vývoj vzdelávania aj vo zväze. SZ RTVŠ v tendenciách minulého a súčasného postavenia v športe pre všetkých, do budúcnosti sa bude uchádzať o vydanie súhlasu na zavedenie trénerskej licencie pre aktivity športu pre všetkých. Táto požiadavka vychádza zo skúseností z udeľovania licencií v iných športových zväzoch, ale aj z toho, aby sme pomohli skvalitňovať telovýchovný proces pre širokú verejnosť, zabezpečili systematickú evidenciu aktívnych trénerských odborníkov

všetkých stupňov a podporili požiadavky ďalšieho celoživotného vzdelávania odborníkov. Tréneri športu pre všetkých rôznych špecializácií vykonávajú v telovýchovnom hnutí a praxi nesmierne zodpovednú a náročnú prácu, od kvality a aktuálnosti ktorej sa odvíja zvýšenie pohybovej aktivity obyvateľstva všetkých vekových skupín, skvalitňovanie starostlivosti o ich zdravie, zvyšovanie motivácie k pravidelnej celoživotnej pohybovej aktivite človeka.

Sme si vedomí toho, že vzdelávanie môžu poskytovať rôzne akreditované inštitúcie (súkromného i verejného sektoru). Tolerujeme aj fakt, že toto vzdelávanie môže mať rôznu kvalitu, hĺbku či rozsah. Avšak doteraz nie je zachytený skutočný stav a počet aktívnych trénerov a tým sú sťažené možnosti na konkretizáciu permanentného vzdelávania. Táto otázka bude ešte výraznejšia napríklad pri ďalšom rozvoji vzdelávania v športe pre všetkých, pri jeho koncentrácii napríklad až do regiónov.

Myslíme si, že licencia (alebo iný druh dokladu, ktorý bude akceptovaný pre prax) by mala potvrdiť na základe nadobudnutého vzdelania schopnosť vykonávať trénerskú činnosť na určité obdobie, po ktorom by malo dôjsť k zaradeniu trénera do systému ďalšieho vzdelávania (odborný seminár, workshop a pod.) s obnovením licencie na nasledujúce dohodnuté obdobie. Licenciu v nasledujúcom období považujeme za prostriedok evidencie trénerských odborníkov, ukazovateľom potreby doškolenia, zvyšovania kvality telovýchovného procesu v športe pre všetkých a prezentáciou spôsobilosti trénera pôsobiť aktuálne, inovačne v praxi športu pre všetkých na rôznych úrovniach.

3.4 Ďalšie vzdelávanie trénerov, cvičiteľov

Základnou formou ďalšieho vzdelávania trénerov a cvičiteľov je odborný seminár. Ich organizovanie bolo v kompetencii výboru zväzu ZRTV, boli otvorené pre rôzne kvalifikácie, špecializácie a stupne vzdelania. Účastník získal potvrdenie o platnosti kvalifikácie na ďalšie päťročné obdobie. Seminára dotvárali obsahovo nadobudnutú kvalifikáciu, rozširovali poznatky o novinkách v danej špecializácii a cvičitelia si sami rozhodli, na ktorom pripravenom seminári sa zúčastnia. Počas existencie Československa seminára boli organizované aj v Čechách aj na Slovensku a cvičiteľ sa mohol rozhodnúť, ktorý navštívi. Boli to napríklad seminára s nasledovnými témami:

K obsahu cvičebnej hodiny zdravotnej telesnej výchovy (Bratislava),

Seminár krajských lektoriek pohybovej výchovy (Jičín),

Seminár cvičiteľov jogy severočeského kraja,

Seminár náčelníkov a náčelníčiek (Žilina),

Využitie modernej hudby pri cvičení (Bratislava),
Džezgymnastika (Bratislava),
Seminár cvičiteľov telesnej výchovy na sídliskách (Plzeň),
Seminár lektorov ZRTV (Harachov),
Aeróbna gymnastika (Praha), a pod.

Aktuálny systém ďalšieho vzdelávania odborníkov je otvorený aj pre nečlenov SZ RTVŠ a za ostatných 15 rokov sme uskutočnili viac ako 150 seminárov s domácimi a zahraničnými lektormi.

3.5 Celoštátne konferencie cvičiteľov

Špecifické postavenie a významné poslanie vo zväze ZRTV mali ***celoštátne konferencie cvičiteľov (CKC)***, ktoré sa uskutočňovali pravidelne od roku 1965 do roku 1986 a to jedenkrát za päť rokov v rámci vtedajšieho Československa. Znamenali prínos ku koncepcii riadenia, k modernizácii výchovno-vzdelávacieho procesu vo zväze, vytýčili obsahové a programové zásady v práci zväzu, zaoberali sa štruktúrou zväzu a jej orgánov. Účastníkmi konferencií boli cvičitelia zo Slovenska a Čiech a závery z týchto konferencií boli aplikované v práci všetkých organizačných článkov zväzu na najbližšie obdobie. Pretože realizácia konferencií a ich závery bezprostredne znamenali líniu pre prácu aj oddielov a odborov ZRTV na Slovensku, v stručnosti podáme ich základnú charakteristiku.

I. Celoštátna konferencia cvičiteľov (1965):

Kriticky prerokovala existujúci program činnosti zväzu, otázky postavenia zväzu a úlohy základnej telesnej výchovy vo vtedajšom telovýchovnom systéme. Významným bolo rozšírené chápanie základnej telesnej výchovy v zmysle rekreačnej telesnej výchovy, ktorú môžu vykonávať všetky vekové skupiny obyvateľov. Podnetným stimulom na zmenu programu bol aj nastupujúci celosvetový záujem o telesnú výchovu a šport v zmysle významnej súčasť životného štýlu človeka. Bolo potrebné pripraviť nové formy, metódy a obsah práce, program činnosti zväzu, ktorý by reagoval na prejavujúcu sa atraktivnosť športu vo všetkých vekových kategóriách mužskej zložky, ale tiež na módnú vlnu cvičenia s hudbou v ženských zložkách. Ako sa konštatovalo, riešenie skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu si vyžaduje dlhodobé zameranie na úpravu jednotlivých činností a preferenciu oblastí pôsobenia zväzu, a preto sa mnohé návrhy dostali do záverov i ďalších nasledujúcich konferencií.

II. Celoštátna konferencia cvičiteľov (1971):

Považuje sa za významný medzník v činnosti najmä slovenskej organizácie, pretože pripravila aj pre Slovenský telovýchovný zväz (vznikol r. 1969) nový diferencovaný program a obsah práce. Ústredná náčelnícka rada v referáte „Súčasný názory na masovú telesnú výchovu a návrh koncepcie telovýchovnej práce ČSTVŠ“ (Československého zväzu telesnej výchovy a športu) charakterizovala zameranie základnej telesnej výchovy pre deti, rekreačnej telesnej výchovy pre mládež a dospelých najmä z pohľadu akceptácie ich záujmov. Cvičitelia sa kriticky vyjadrili k dovtedy realizovanému jednotnému obsahu, ktorý obmedzuje činnosť a rozvoj zväzu. Preto v diskusii často zaznievali návrhy na vytvorenie oddielov so špecifickým zameraním činností, s potrebou postupného vytvárania nových podmienok na tieto činnosti. Vypracovaný etapový plán realizácie mal nasledovné úlohy:

- v prvej etape bol zdôraznený význam informácií o inovovanom programe, čo sa malo realizovať formou školení a odbornou propagačnou činnosťou,
- v druhej etape bol rozpracovaný program pohybovej výchovy, cvičenia a pobytu v prírode a kondičnej gymnastiky,
- v tretej etape bol predložený systém metodologickej práce v základnej gymnastike a v špecializovaných činnostiach.

Táto konferencia znamenala modernizáciu v poňatí metodologickej práce a proces postupného utvárania diferencovaného programu činnosti zväzu, ktorý bol ukončený v roku 1989.

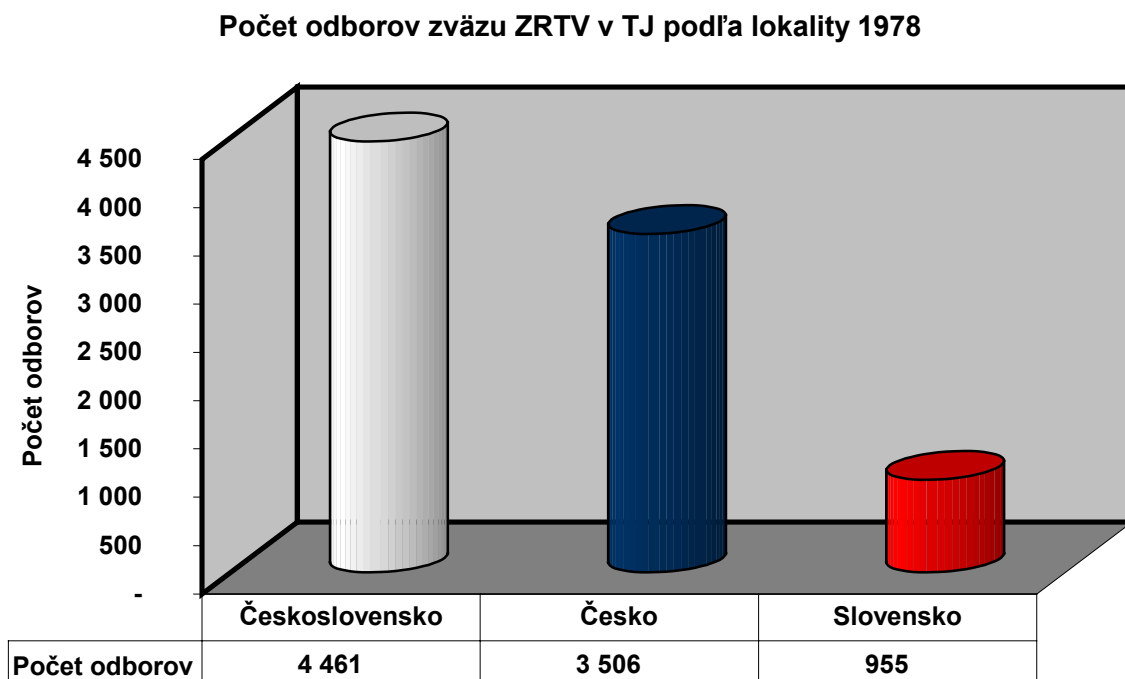
III. Celoštátna konferencia cvičiteľov (1976)

Po prijatí nového názvu zväzu na Československý zväz základnej a rekreačnej telesnej výchovy v roku 1974 (v skratke zväz ZRTV) pokračovalo úsilie o skvalitňovanie telovýchovného procesu vo všetkých vekových skupinách. Pri analýze zamerania činnosti odborov ZRTV na Slovensku sa zistilo, že:

- Rekreačno-športovú činnosť vykonávalo 48,4 % odborov,
- Oddiely pohybovej výchovy boli v 39,5 % odborov,
- Cvičenie najmladšieho žiactva ponúkalo 16,3 % odborov,
- Oddiely cvičenia rodičov a detí evidovalo 13,3 % odborov,
- Oddiely džezgymnastiky boli u 9,3 % odborov,
- Oddiely kondičnej gymnastiky sa evidovali u 9,3 % odborov.

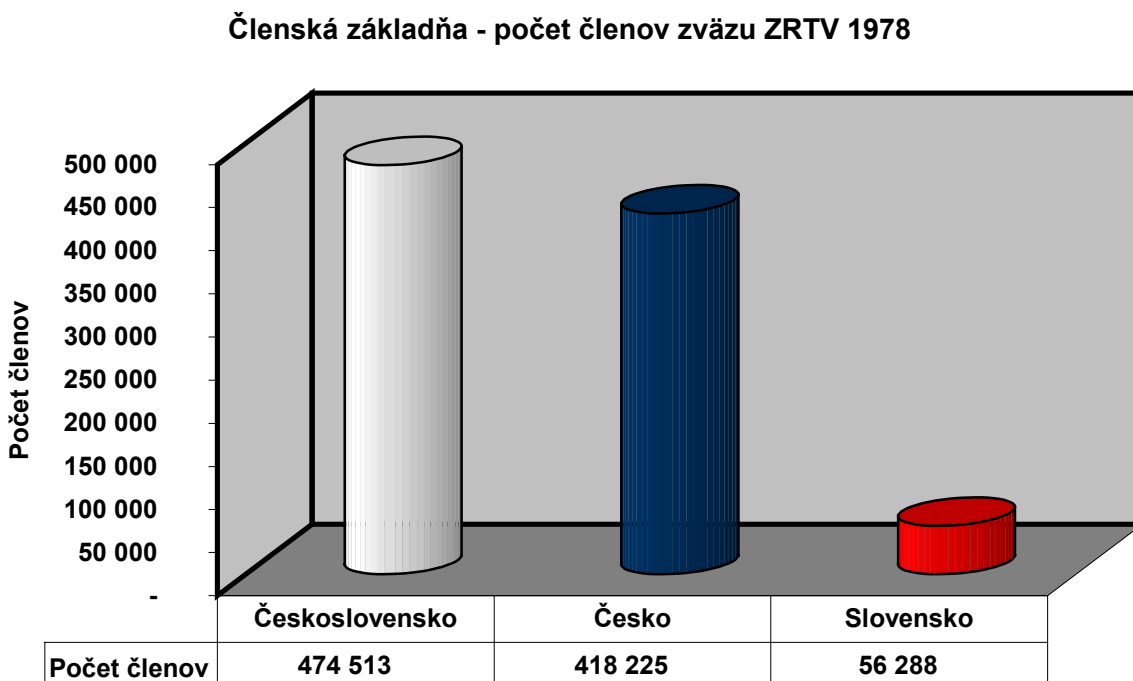
Aj III. CKC bola zameraná na riešenie otázok zvýšenia kvality telovýchovného procesu. Pred konaním konferencie sa uskutočnil rozsiahly prieskum činností odborov, ktorý

na Slovensku realizovali cvičitelia zväzu ZRTV. Pri porovnaní odborov zväzu ZRTV na Slovensku sa prejavil samozrejme ich menší počet ako v Česku (obr. 11)

Obr. 11

Podobne nepomerne menšie zastúpenie v členskej základni v Československu mali odbory ZRTV na Slovensku (obr. 12).

Obr. 12

Na základe poznatkov z prieskumu a diskusie ukázala sa potreba zmeny riadenia najmä metodologickej činnosti zväzu, a preto sa ustanovili **náčelnícke rady, cvičiteľské zbory a komisie**. Podkladom pre ďalšiu prácu zväzu boli vypracované „Zásady pre prácu zväzu ZRTV a jeho orgánov“ a prvýkrát sa odporúčalo realizovať aj okresné konferencie cvičiteľov, aby sa urýchlil a neskreslil prenos záverov a poznatkov do praxe, ale aj preto, aby to viedlo k zlepšeniu metodologickej činnosti v jednotlivých okresoch.

Do ďalšej konferencie cvičiteľov vstupoval Slovenský zväz ZRTV s Plánom rozvoja ZRTV a turistiky na roky 1981 – 1985, ktorý schválilo VII. zasadnutie SÚV ČSZTV v roku 1980. Na základe uznesenia z tohto zasadnutia vyplynulo, že v každej telovýchovnej jednote mal by sa zriadiť odbor ZRTV alebo turistiky. Predpoklady k takémuto rozhodnutiu vychádzali z rozvoja členskej základne a počtu registrovaných odborov ZRTV na Slovensku od roku 1975 (tab. 5).

Tab. 5 Členská základňa odborov ZRTV

Rok	Počet odborov	Počet členov
1975	504	44 135
1976	619	42 543
1977	807	47 188
1978	955	56 288
1979	1 110	65 583

K najväčšiemu prírastku členstva v jednotlivých vekových kategóriách došlo v skupine žien, keď v r. 1975 bolo zaregistrovaných 11 536 žien a v roku 1979 už to bolo 23 178 žien. U mužov tento prírastok za päť rokov bol zvýšený o 9 752 mužov, u dorasteniek iba o 1 193, žiačok pribudlo iba o 406, žiakov ubudlo o 1 252, podobne ako dorastencov sa znížilo o 118. Pokles, ktorý nastal predovšetkým v žiackych a dorasteneckých kategóriách sa postupne mierne odstránil a mierne zvýšil za ďalšie päťročné obdobie.

V dokumente sa konštatovalo, že telovýchovný proces v roku 1979 zabezpečovali cvičitelia rôznych kvalifikačných stupňov v počte 4 568, pričom na jedného cvičiteľa pripadalo 12,4 cvičenca. Aj v roku 1980 bolo 93,5 % cvičiteľov IV. a III. triedy (obr.12). Úlohy k zvýšeniu počtu kvalifikovaných cvičiteľov do roku 1985 sa stanovili na požiadavku vyškolenia 15 % cvičiteľov I. a II. triedy.

Údaje ukazovateľov rozvoja zväzu sú spracované na základe dostupných materiálov (tab. 6). Nie sú úplné z dôvodov, že štatistické údaje v šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov neboli úplné, ani presné. V roku 1989 v dôsledku politických a spoločenských zmien nastali zmeny i ČSZTV a štatistické údaje neboli spracované.

Tab.6 Štatistické ukazovatele počtu členov a trénerov

Rok	Počet členov	Počet odborov klubov	Počet trénerov	Rok	Počet členov	Počet odborov klubov	Počet trénerov
1957	51 959	492		1982	72 772	1 251	6 239
1958	67 830	698		1983	74 313	1 273	6 864
1959	79 605	711		1984	76 646	1 292	7 394
1960	51 527	447	2 835	1985	80 462	1 314	7 868
1961	52 365			1986	85 561	1 351	8 052
1962	61 467			1987	85 906	1 371	8 418
1963	72 898			1988	86 935	1 394	8 855
1964	97 530			1989			
1965	111 977	832	3 691	1990	73 135	1 191	
1966	87 245			1991	32 700	602	
1967	77 828			1992	28 602	446	
1968	54 873			1993	28 233	510	
1969	37 615			1994	28 838	526	
1970	29 139	308	2 240	1995	28 349	454	
1971	24 175			1996	23 565	529	
1972	28 394	299		1997	21 467	414	
1973	31 834	344	2 151	1998	25 986	493	
1974	38 404	444	3 290	1999	19 427	380	
1975	44 135	504	3 780	2000	13 239	217	1 339
1976	42 543	619	2 197	2001	15 662	214	1 408
1977	47 188	807	2 708	2002	15 846	219	1 461
1978	56 288	955	3 210	2003	15 498	213	1 506
1979	65 395	1 110	4 568	2004	15 457	220	1 568
1980	71 695	1 195	5 167	2005	14 920	223	1 617
1981	71 484	1 228	5 620				

Ciele rozvoja ZRTV smerovali k zvýšeniu počtu odborov do roku 1985 na 1 235 a členskej základne na 72 000 cvičencov. Pritom dôraz sa kládol na aktivitu k zakladaniu odborov ZRTV v jednotlivých regiónoch Slovenska okrem Bratislavy a tiež na zvýšenie počtu cvičencov v týchto regiónoch (najmä v západoslovenskom regióne).

IV. Celoštátna konferencia cvičiteľov (1981)

Významným faktom pri konaní tejto konferencie bolo konštatovanie, že sa zavíšil dlhodobý projekt postupnej modernizácie programu výchovno-vzdelávacej práce zväzu ZRTV. Na základe vykonaného prieskumu o činnosti v 304 odboroch ZRTV sa konštatovalo, že iba ¼ odborov mala oddiely základnej gymnastiky pre všetky vekové skupiny cvičencov, avšak v nich cvičí až 70 % všetkých členov zväzu ZRTV. Potvrdila sa modernizácia práce tradičných oddielov základnej gymnastiky. V 40 % odborov sa nachádzali oddiely so špecializovanými činnosťami, najviac pohybovej výchovy žien. V odboroch sa podstatne znížila členská základňa dorastencov. Pozitívnym krokom bolo uznesenie a možnosti zakladania *oddielov zdravotnej telesnej výchovy*. Prijal sa nový „Program výchovno-vzdelávacej práce vo zväze ZRTV“ s novým chápaním štruktúry programu:

spoločný pohybový obsah,
voliteľný pohybový obsah.

Pre propagáciu činnosti odborov ZRTV na Slovensku bol realizovaný návrh na pravidelné vydávanie *Spravodaja ZRTV*, a jeho vydávanie sa uskutočňovalo 4 x do roka. Spolu s týmto do rámca modernizácie telovýchovného procesu patrilo vydávanie príručiek pre cvičiteľov (každý rok aspoň jednu) s rôznym zameraním:

Základná a rekreačná telesná výchova

Zadané pre ženy

Kondičná gymnastika pre každého

Príručka pre cvičiteľov základných kvalifikácií

Testy telesnej zdatnosti v odboroch ZRTV

Branné hry v prírode

Cvičenie na každý deň, atď.

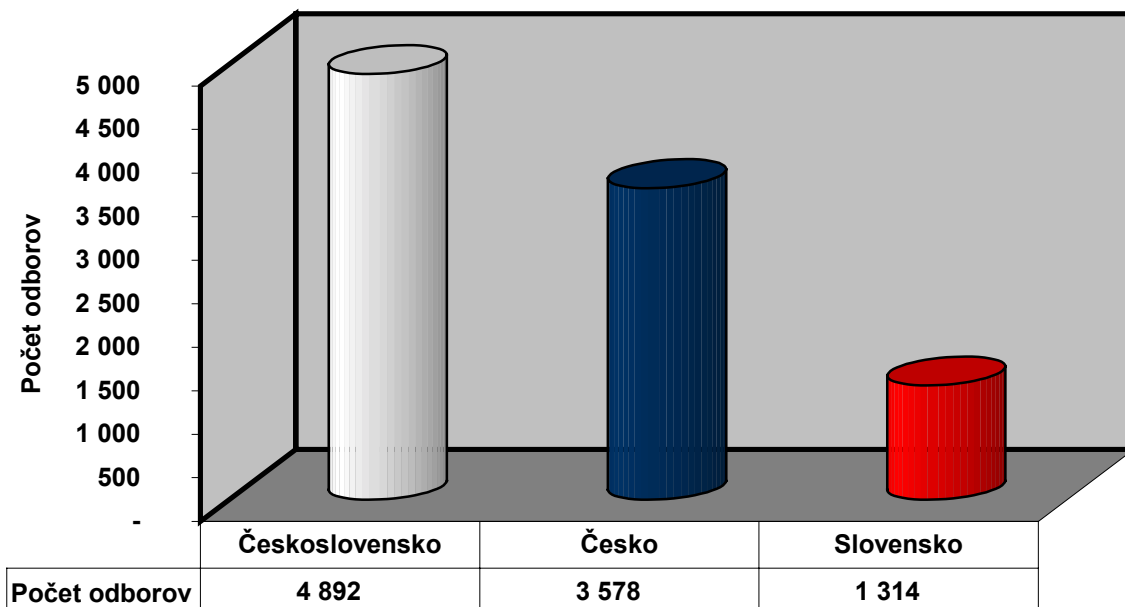
V roku 1985 sa mohlo konštatovať, že nastal rozvoj činnosti odborov ZRTV aj na Slovensku (obr.13) vzrástla členská základňa (obr.14), rozvíjali sa oddiely zdravotnej telesnej výchovy a pripravovali sa aj kvalifikovaní odborníci na ich vedenie.

V. Celoštátna konferencia cvičiteľov (1986)

Po hodnotení realizácie programov zväzu, ktoré boli vytýčené na predchádzajúcich konferenciách, po prezentácii kvantitatívnych ukazovateľov činnosti zväzu za obdobie 1970 až 1987 o počte odborov (obr. 15) a počte členov (obr.16), na tejto konferencii sa sústredila pozornosť na cvičiteľa pod heslom „Cvičiteľ ZRTV – opora masového rozvoja telesnej

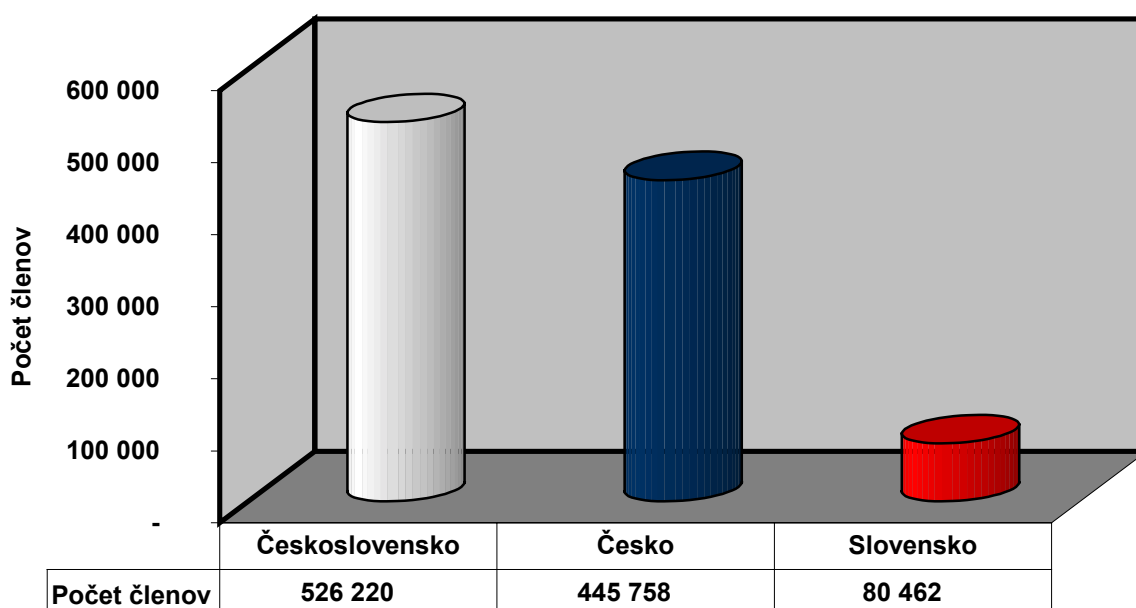
výchovy v ČSSR“. Išlo o pokus zhodnotiť osobnosť cvičiteľov, ich pozície v telovýchovnom hnutí ako aj o hodnotenie ich pedagogickej práce.

Počet odborov zväzu ZRTV v TJ podľa lokality 1985

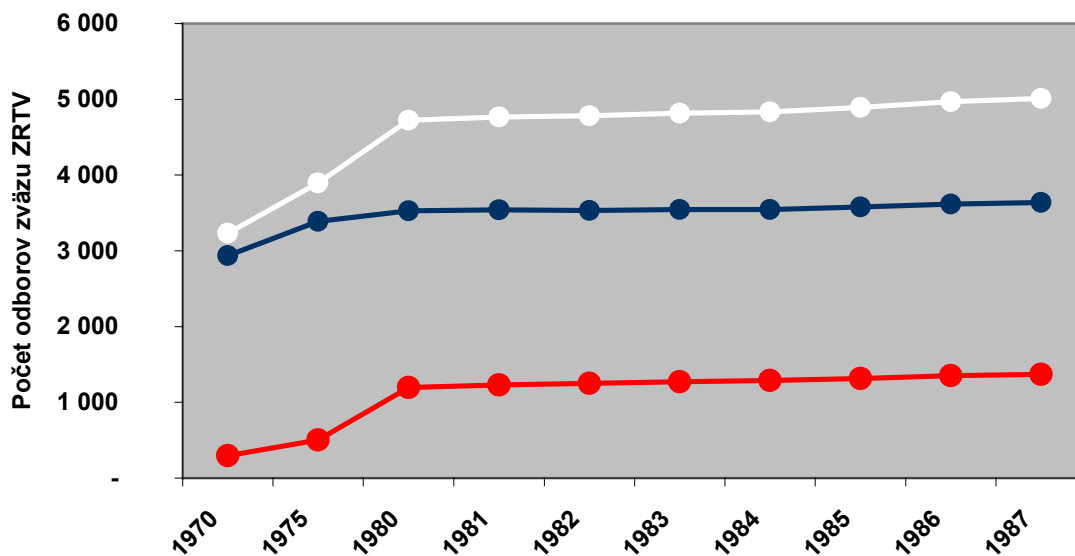
Obr. 13

Členská základňa - počet členov zväzu ZRTV 1985

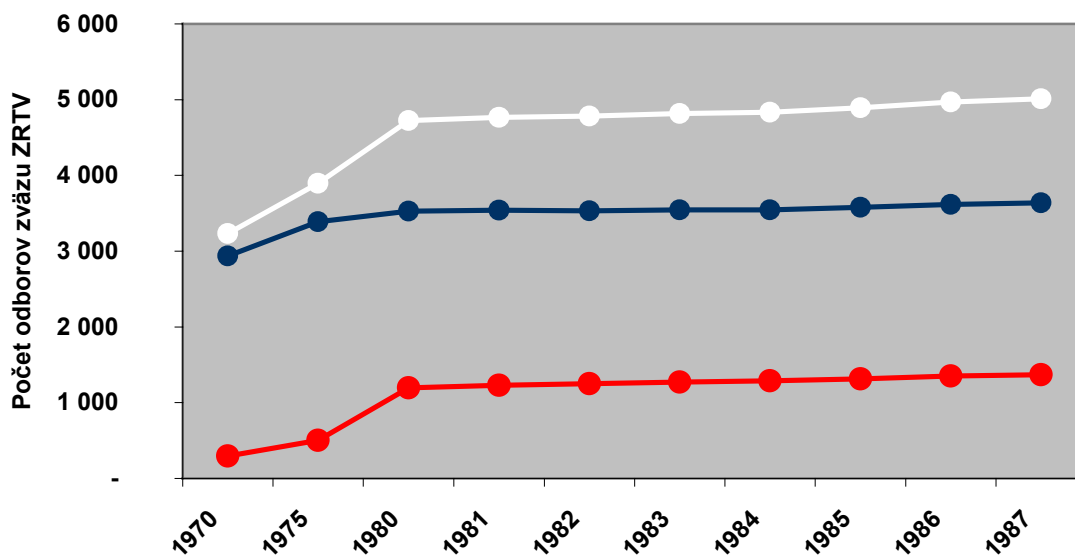
Obr. 14

Počet odborov zväzu ZRTV - rozvoj v období 1970 - 1987

Obr. 15

Počet odborov zväzu ZRTV - rozvoj v období 1970 - 1987

Obr. 16

Úspešná práca cvičiteľa je závislá aj od jeho nadobudnutého vzdelania, od charakteru absolvovaného školenia, od systému ďalšieho vzdelávania. Aj pre Slovensko bolo významným vykonať analýzu cvičiteľských odborníkov, zvýrazniť potrebu cvičiteľov ako aj vytváranie podmienok na úspešnú prácu cvičiteľa. Dôraz sa kládol na jasné formulovanie profilu cvičiteľa na jednotlivých úrovniach a na spoločenské ocenenie a zhodnotenie významu cvičiteľskej práce. Konštatovalo sa tiež, že kladom bolo vytváranie oddielov zdravotnej

telesnej výchovy, tiež jogových cvičení a rozširovanie obsahu rytmickej gymnastiky o nové smery.

Schválené závery z tejto konferencie vyjadřili viaceré podnetné úlohy, ktoré platia aj pre súčasné trendy vzdelávania cvičiteľov a trénerov športu pre všetkých:

- ✓ pri vzdelávaní cvičiteľov pôsobiť na nich tak, aby sa stali vzorom pre cvičencov (pohybovým vzdelaním, životným štýlom, starostlivosťou o svoje zdravie a pod.)
- ✓ oceňovať prácu cvičiteľa ako spoločensky závažnú a najmä pre deti a mládež dôležitú vzdelávaciu a výchovnú činnosť, (ako podnet na odstraňovanie nezdravých javov v ich živote, na boj proti stresu, frustrácii, drogám, alkoholizmu, a pod.)
- ✓ viesť cvičiteľov k poznaniu súvislostí plnenia vládnych programov rozvoja športu, ekonomického a sociálneho rozvoja a k pomoci pri rozvoji hnutia športu pre všetkých,
- ✓ zvýšiť rozsah a kvalitu metodických materiálov, vydávaných SZ RTVŠ, ako aj ostatnými organizáciami s orientáciou na šport pre všetkých,
- ✓ v spolupráci s ostatnými občianskymi združeniami a inými štátnymi a neštátnymi organizáciami venovať pozornosť cvičiteľskej práci, štruktúre vzdelávania a uplatneniu odborníkov v telovýchovnom hnutí,
- ✓ na jednotlivých stupňoch riadenia zväzu, v programovo-metodických radách, v koordinačných komisiách športu pre všetkých pravidelne hodnotiť metodickú a programovú činnosť a zabezpečiť podmienky na jej skvalitňovanie,
- ✓ venovať pozornosť mladým cvičiteľom a výberu cvičiteľov aj z radov cvičencov,
- ✓ inovovať systém kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania cvičiteľov, trénerov športu pre všetkých v súlade s novými a spoločnými poznatkami jednotlivých krajín Európy, so snahou o koordináciu požiadaviek na základný rozsah a obsah vzdelávania v jednotlivých cvičiteľských, trénerských triedach resp. úrovniach vzdelania.

3. 6 Publikačná činnosť zväzu

Tvorba metodických materiálov patrila počas existencie zväzu k jeho významným aktivitám. Cieľom bola aktívna pomoc cvičiteľom a funkcionárom v ich činnosti, zvyšovanie ich odborných vedomostí a tým i zvyšovanie kvality telovýchovného procesu v odboroch a kluboch. Cvičitelia, tréneri, lektori sa podieľali a vytvorili množstvo materiálov, ktoré boli vydané buď samostatne, alebo boli súčasťou iných materiálov. Tvorili metodické materiály, ktoré boli publikované v celoštátnom časopise *Základní tělesná výchova* (ZTV) v rokoch 1956 až 1974, neskôr pod názvom *Základní a rekreační tělesná výchova* (ZRTV), spolu

s metodickým materiálom *Abeceda cvičiteľa*, ktorý sa vydával v rokoch 1968 až 1988 na pomoc cvičiteľom. Aj základná učebnica zväzu ZRTV *Cvičiteľ-cvičiteľka*, ktorá vyšla v r. 1985 poskytovala cvičebné programy a rady pre telovýchovných pedagógov. Odborníci prispievali do vedecko-metodického časopisu *Tréner*, metodických listov, *Spravodaja ZRTV*, podieľali sa na publikáciách vydávaných vydavateľstvom Šport a na tvorbe samostatných bulletinov v rámci edície Šport pre všetkých vydávaných SZ RTVŠ za spolupráce s ďalšími partnermi.

Veľkou pomocou pri činnosti cvičiteľov bolo zverejňovanie metodických článkov v *Spravodaji RTVŠ*, ktorý zväz zasielal do všetkých odborov/klubov RTVŠ. Boli v ňom publikované metodické materiály spracované jednotlivými cvičiteľskými zbormi ako i vybrané záverečné práce zo školení cvičiteľov II. triedy ako napríklad :

Využitie rebrín pre rozvoj pohybových schopností v cvičebných hodinách žien

Ako používať testy pohybovej výkonnosti

Význam zdravotných cvikov a ich zaradenie do cvičebných hodín

Ľudové tance a ich využitie v telovýchovnom hnutí

Soft tenis

Strečing

Cvičenia vo vode

Kondičný beh v práci odboru ZRTV

Ringo, Boccia

Metodické poznámky k cvičeniu s obéznyimi

Monotématický spravodaj Cvičenie a pobyt v prírode atď.

V rámci edície bulletinu Šport pre všetkých bolo vydaných od roku 1992 celkove 23 titulov so zameraním na všetky druhy činnosti programu zväzu :

Pohybové recepty na aktívne zdravie

Všestrannosť cvičenia vo vode

Cvičíme s deťmi predškolského veku

Šport zdravotne oslabených

Nácvik držania tela

Diagnostika zdravia a pohybových predpokladov

Súčasnosť športu pre všetkých

Callanetics

Pohybová aktivita v postproduktívnom veku

Mládež a športová činnosť

Netradičné športové činnosti
 Gymnastika pre všetkých
 Šport a olympizmus
 Pohybové činnosti pri oslabení dýchacieho systému
 Rodič a dieťa v pohybe
 Aerobik – teoretické základy
 Cesta k zdraviu
 Šport pre všetkých v mestách a regiónoch
 Aktivity dní športu a rozvoj zdatnosti
 Aquatréning a cvičenie vo vode
 Pohyb ako prevencia kardiovaskulárnych porúch
 Osteoporóza a pohybová aktivita
 Netradičné aktivity a náčinie

Obr. 17

Okrem toho zväz vydal samostatne 9 pódiových skladieb najúspešnejších autorov zo súťaže autorov telovýchovných pódiových vystúpení a samostatné tituly :

Ako predchádzať bolestiam chrbtice

Tréner a cvičiteľ rekreačnej telesnej výchovy a športu (učebné texty pre školenia trénerov III. triedy)

Dýchacie cvičenia v režime dňa

Dýchanie v našom živote

Oslabená chrbtica a telesná výchova

Rytmická gymnastika v odboroch ZRTV – I. časť

Rytmická gymnastika v odboroch ZRTV – II. časť

So švihadlom netradične (Rope skipping)

Integrácia v športe pre všetkých

Aerobik (učebné texty pre školenie trénerov III. triedy)

Pohybová výchova v súčinnosti s hudbou

Komunikačné zručnosti v práci trénera a lektora

Intímne cvičenia žien

Šport pre všetkých (učebné texty pre školenie trénerov – všeobecná časť).

Publikačná činnosť sa stala zrkadlom činnosti zväzu. Cielene zamerané metodické materiály sa stali súčasťou prenosu najnovších poznatkov do všetkých základných článkov zväzu a ich uplatňovanie v telovýchovnom procese v odboroch/kluboch RTVŠ.

4. Telovýchovné vystúpenia zväzu RTVŠ

V programe výchovno-vzdelávacej práce zväzu majú telovýchovné vystúpenia osobitné postavenie. Boli chápané ako zvláštna organizačná forma telovýchovného procesu. Ich úlohou bolo prispievať svojim zameraním, pohybovým a ideovým obsahom k plneniu hlavných úloh telesnej výchovy. Vystupovaním na verejnosti prezentovali cvičenci bohatý pohybový program zväzu a získavali záujemcov o členstvo vo svojich odboroch/kluboch.

Telovýchovné vystúpenia boli i odrazom rozvoja programu zväzu, predovšetkým jeho pohybového obsahu, ktorý je vhodný pre všetky vekové kategórie.

Telovýchovné vystúpenia mali viacero foriem. Najrozšírenejšie boli pódiové vystúpenia, ktoré sa uplatňovali ako vystúpenia cvičencov na telovýchovných akadémiách organizovaných pri rôznych významných príležitostiach v telovýchovných jednotách i ako základné, okresné a krajské súťaže.

Druhou rozšírenou formou boli hromadné vystúpenia. V tejto forme naši cvičitelia, cvičenci i autori boli zapojení v prípravách a organizovaní Celoštátnych a Československých spartakiád a Telovýchovných slávností.

Telovýchovné pódiové vystúpenia

V odboroch vznikol postupne spontánny záujem autorov i cvičiteľov o tvorbu pódiových skladieb a tým i ich realizáciu medzi cvičencami. U cvičencov vznikla túžba realizovať sa, dokázať, že ich činnosť v odboroch nie je samoučelná, spája krásne s užitočným, pohyb s hudbou, ako i túžba zmerať si svoje schopnosti. U autorov realizovať a interpretovať svoje predstavy a myšlienky vyjadrené pohybom v spojitosti s hudbou.

Tieto pohnútky viedli vo zväze k tomu, že bol vypracovaný organizačný poriadok a systém súťaží autorov pódiových skladieb na základe ktorého sa začali v základných článkoch, okresoch, krajoch organizovať súťaže, ktoré vyvrcholili v celoslovenskej súťaži, neskôr v prehliadkach resp. festivaloch. 1. ročník súťaže autorov pódiových vystúpení bol uskutočnený v Žiline v roku 1977. Od tohto roku bola súťaž uskutočnená pravidelne v medzisparkádnom období. Celkove bolo zorganizovaných 9 súťažných ročníkov. Od roku 1992 bola súťaž zmenená na prehliadky resp. festivaly pódiových skladieb.

4.1 Prehľad celoslovenských súťaží autorov pódiových skladieb

1. ročník sa uskutočnil v Žiline v roku 1977. Vystúpilo 16 skladieb zo všetkých štyroch krajov (1 skladba mimo súťaž) v ktorých vystúpilo 151 cvičencov. V skladbách vystupovali iba ženské zložky, najviac bolo skladieb dorasteniek /7/. V Žiline sme našli dobré podmienky za úzkej spolupráce domácich odborov na čele s pani Annou Kothajovou a tak vedenie zväzu rozhodlo, že Žilina sa stala mestom pre organizovanie ďalších ročníkov.

Na základe poznatkov z organizovania 1. ročníka súťaže bol prepracovaný organizačný poriadok. Súťaž bola postupová – štvorkolová cez odbory, okresy, kraje do celoslovenskej súťaže. Súťažilo sa v 4 kategóriách : mladšie žiactvo, staršie žiactvo, dorast, dospelí.

2. ročník rok 1978 prezentovalo sa 25 skladieb (2 skladby mimo súťaž) s počtom 238 cvičencov.

3. ročník rok 1979 prezentovalo sa 29 skladieb s počtom 240 cvičencov. Sedem skladieb vystúpilo mimo súťaž s počtom 80 vystupujúcich cvičencov. Dominovali predovšetkým ženské zložky a v počte zúčastnených autorov stredoslovenský kraj.

Po trojročnej prestávke, ktorá bola daná prípravou a účasťou cvičencov na Československej spartakiáde 1980 sa uskutočnili 4.-6. ročník súťaže.

4. ročník rok 1982 prezentovalo sa 22 skladieb s počtom 183 cvičencov. Tri skladby vystúpili mimo súťaž s počtom 33 vystupujúcich cvičencov.

5. ročník rok 1983 prezentovalo sa 24 skladieb s počtom 244 cvičencov

6. ročník rok 1984 prezentovalo sa 24 skladieb (5 skladieb mimo súťaž) s počtom 294 cvičencov

V týchto ročníkoch sme zaznamenali vyrovnanie obsahu i pohybového stvárnenia. Objavili sa koedukačné skladby v jednotlivých kategóriách i mužské skladby. Počas tohto obdobia uskutočňoval zväz pravidelne semináre pre autorov pódiových skladieb ako i školenia nových autorov čo sa výrazne prejavilo na kvalite tvorby pódiových skladieb v nasledujúcich ročníkoch. Zväz vyškolil počas celého obdobia do 200 autorov.

Po ďalšej spartakiádnej prestávke sa uskutočnili 7.-9. ročník súťaže.

7. ročník rok 1987 prezentovalo sa 31 skladieb s počtom 314 cvičencov. Štyri skladby vystúpili mimo súťaž s počtom 48 cvičencov.

8. ročník rok 1988 prezentovalo sa 34 skladieb (3 skladby mimo súťaž) s počtom 443 cvičencov.

9. ročník rok 1989 prezentovalo sa 31 skladieb s počtom 359 cvičencov (3 exhibičné skladby s počtom 29 cvičencov).

Zaujímavými námetmi a žánrovou pestrosťou by sa mohol charakterizovať obsah skladieb posledných ročníkov súťaže autorov pódiových skladieb. Pohybový obsah skladieb reprezentoval program nášho zväzu. Striedali sa cvičenia základnej gymnastiky, športovej a modernej gymnastiky, gymnasticko-tanečné formy, aeróbne cvičenia, športovo-rekreačné formy, kondičné cvičenia, džezgymnastika. Nechýbali ani folklór a výrazový tanec. Autori bohato využívali i cvičenia s náčiním a na náradí. V skladbách sa objavovali lopty, švihadlá, molitanové žinenky, podložky, obruče, plávacie dosky, šatky, lavičky ale i netradičné pomôcky napr. kuchynské stoličky atď.

Najúspešnejšie skladby z celoslovenských súťaží postupovali na Celoštátne festivaly pódiových skladieb, na podujatia v ďalších mestách u nás i v zahraničí.

I. celoštátny festival pódiových skladieb rok 1978 prezentovalo sa 38 skladieb z celej ČSSR (6 zo SR). Autormi slovenských skladieb boli : A. Stanová, D. Sochorová, G. Sýkorová, V. Járošiová, V. Vodenská, Z. Sameková, E. Mokošová.

II. celoštátny festival pódiových skladieb rok 1982 prezentovalo sa 32 skladieb (12 zo SR). Autormi slovenských skladieb boli : A. Turanová, L. Havelková, H. Mazáková, E. Mokošová, E. Breinerová, E. Šimková, M. a T. Záujecoví, L. Kernová, H. Skalická, M. Vindišová, M. Chmeliarová, E. Ďurišinová, Z. Kyselová.

III. celoštátny festival pódiových skladieb rok 1987 prezentovalo sa 35 skladieb (17 zo SR). Autormi slovenských skladieb boli : M. Ličková, A. Zahatňanská, S. Jurčáková, E. Bódayová, A. Turanová, H. Lichvanová, I. Kovalčíková, R. Utešená, A. Dlhopolcová, J. Hečko, E. Breinerová, O. Fraňová, Š. Šušlík, D. Sochorová, D. Krížová, J. Halgoš, H. Mazáková.

Po roku 1989 zaznela z hnutia požiadavka pokračovať v tvorbe pódiových skladieb jednak pre spestrenie činnosti v odboroch/ kluboch a jednak prezentovať na verejnosti bohatú pohybovú činnosť vykonávanú v našich základných článkoch.

Nakoľko kvalita skladieb v posledných ročníkoch súťaží bola veľmi vyrovnaná a žánrovo mnohostranná upustil SZ RTVŠ od súťaží a prešiel na organizovanie festivalu pódiových skladieb. I. festival sa uskutočnil v Bratislave v roku 1992 a v dvojročných intervaloch sa uskutočňuje dodnes. Bol spracovaný nový organizačný poriadok v ktorom bola zachovaná postupnosť od odborov/klubov až po celoslovenský festival. V prvých ročníkoch sa na festivaloch prezentovali okresné celky v 10 minútových blokoch. Postupne sa zmenil

system na prihlasovanie celkov z odborov/klubov a festival bol otvorený i pre ďalšie organizácie, ktoré sa zaoberajú tvorbou pódiových skladieb.

Prehľad uskutočnených festivalov :

<u>Festival</u>	<u>rok</u>	<u>mesto</u>	<u>poč.účasť.</u>	<u>počet blokov, skladieb</u>
I.	1992	Bratislava	451	19
II.	1994	Bratislava	433	14
III.	1996	Prešov	285	12
IV.	1998	Nitra	292	11
V.	2000	L. Mikuláš	249	11/22
VI.	2002	Žiar n/Hronom	291	23
VII.	2004	Žiar n/Hronom	355	18
VIII.	2006	B. Bystrica	339	31

Nakoľko v poslednom období v činnosti odborov/klubov RTVŠ prevládol aerobik a ďalšie moderné formy činnosti odzrkadlilo sa to i na pohybovom obsahu skladieb. Klodom bola účasť nových mladých autoriek. Z ich radov vyšli i autorky úspešnej skladby na poslednú spartakiádu ako i autorky skladieb na svetové gymnastrády.

4.2 Hromadné vystúpenia

Československé spartakiády zaujali ako forma hromadných telovýchovných vystúpení. Na ich príprave a uskutočnení sa zo začiatku podieľal náš zväz ako súčasť ústrednej komisie hromadných vystúpení (KHV), ktorá organizovala prípravu cvičiteľov a uskutočnenie hromadných vystúpení. Na celoštátnych zrazoch skladieb sa zúčastňovali cvičitelia z cvičiteľských zborov pre jednotlivé skladby, ktorí potom organizovali krajské a okresné zrazy na Slovensku. Od roku 1970 bola vytvorená komisia hromadných vystúpení pri Slovenskom štábe ČSS. Komisiu tvorili : náčelník, náčelníčka, sekretár a vedúci 5 členných cvičiteľských zborov deviatich skladieb (skladby ČSZTV a spoločné skladby s MŠ).

Náčelník a náčelníčka boli členmi ústrednej KHV a cvičiteľské zbory členmi ústredných cvičiteľských zborov. Tieto organizovali krajské a okresné zrazy cvičiteľov ako i kontrolu nácviku v hnutí.

Vo výberovej komisii pre skladby na jednotlivé ČSS náš zväz zastupovali A. Richter a A. Oravcová.

Pre hromadné vystúpenia, ktoré sa začali organizovať od roku 1955 bol stanovený názov celoštátna spartakiáda. Účasť členov zväzu na spartakiádach.

I. CS 1955 : naši cvičenci vystupovali v skladbách pre ženy a mužov spolu s cvičencami ROH, dorast a žiactvo v skladbách MŠ. 1. okresná spartakiáda v ČSSR sa uskutočnila 1. mája 1954 v Štúrove.

II. CS 1960 : Cvičenci ZTV vystupovali v skladbách ČSTV a spoločných skladbách s MŠ. Ženy v skladbách Rozsievacka a Rej, muži v skladbe Cvičenie s krátkou tyčou a kondičnej skladbe s plnými loptami, dorast v koedukovanej skladbe Zapálte ohne na horách.

III. CS 1965 : Cvičenci nášho zväzu vystupovali v skladbách pre ženy Spev mieru, Pohybom ku kráse a muži Jednotne vpred.

IV. CS 1970 : Z rozhodnutia politických orgánov sa IV. CS nekonala. Uskutočnili sa len Telovýchovné slávnosti. Na Slovensku boli usporiadané v 29 okresoch a vystúpilo na nich 42.671 cvičencov..

V roku **1973** sa na Slovensku uskutočnili v 37 okresoch **Telovýchovné slávnosti** na ktorých vystúpilo 92.446 cvičencov. pred okresnými vystúpeniami sa konalo 62 okrskových/obvodných vystúpení s 35.316 cvičencami a 215 miestnych vystúpení s 46.996 cvičencami. Zvláštnu pozornosť si zasluhuje skutočnosť, že všetky skladby boli dielom slovenských autorov. Na tomto úspechu sa podieľali autori : J. Chovan – úvodný a záverečný obraz, E. Čepčianska, T. Karásková, Z. Vraňáková – skladba najmladšieho žiactva, C. Zálešák – mladšie žiactvo, R. Zaťovič – starší žiaci, E. Fialová staršie žiačky, E. Hoffstädterová – dorastenky, G. Sklenka, L. Kornoš – dorastenci (trampolíny), E. Motlíková, R. Chalabalová, K. Schillerová – ženy.

Po desaťročnej prestávke sa hromadné vystúpenia uskutočnili v roku 1975 pod novým názvom Československá spartakiáda.

ČSS'75 – Zväz ZRTV bol poverený zabezpečením siedmych skladieb ČSZTV v ktorých prípravu cvičencov uskutočnil v spolupráci so školským úsekom. Na 418 miestnych spartakiádach vystúpilo 139.231 cvičencov, 99 obvodných 118.492 cvičencov, 38 okresných 171.874 cvičencov a 314 akadémiách 40.105 cvičencov. Na Strahove zo Slovenska vystúpilo 25.374 cvičencov v štyroch skladbách.

ČSS'80 – v 15 skladbách pre všetky vekové kategórie a v dvoch zahajovacích vystupovali cvičenci na ČSS'80. Zväz ZRTV zabezpečoval prípravu 3 vlastných skladieb + otváraciu skladbu II. programového odpolednia a spolu s MŠ 6 spoločných skladieb. Miestnych spartakiád sa na Slovensku uskutočnilo 892 (vystúpilo na nich 163.440 cvičencov), obvodných vystúpení bolo 114 (172.044 cvičencov), akadémií 346 (37.302

cvičencov a okresných 38 (209.708 cvičencov). vyvrcholenia hromadných vystúpení v Prahe sa zo Slovenska zúčastnilo 34.652 cvičencov.

ČSS'85 – Pre ČSS'85 pripravili autorské kolektívy 16 skladieb pre všetky vekové kategórie. Do nácviku hromadných vystúpení bolo zapojených na Slovensku 277.029 cvičencov. Títo predstavovali svoje skladby na 918 miestnych spartakiádach (vystúpilo 190.727 cvičencov), 120 obvodných spartakiádach (213.883 cvičencov) a 38 okresných spartakiádach (233.707 cvičencov). Okrem toho sa uskutočnilo 515 telovýchovných akadémií na ktorých vystúpilo 42.693 cvičencov. Vyvrcholením ČSS'85 bola účasť cvičencov v Prahe, kde zo Slovenska v 10 skladbách vystúpilo 36.433 cvičencov. Z odborov ZRTV bolo do nácviku skladieb hromadných vystúpení zapojených 851 odborov z celkového počtu 1.291 odborov.

ČSS'90 - Príprava ČSS'90 prebiehala podľa spracovaného harmonogramu. Pre vystúpenia bolo pripravených 17 telovýchovných skladieb. Tri skladby pripravili slovenský autori (otváracia skladby pre dorastencov a dorastenky – H. Šimoneková, J. Ševčík, skladba pre vysoké školy – V. Ďurechová, E. Fialová, Š. Šušlík, skladba rytmickej gymnastiky – E. Motlíková, H. Mazáková, O. Fraňová, M. Morvayová, K. Mlejnková), okrem toho jedna autorka A. Trunečková sa podieľala na príprave skladby pre mladšie žiačky. Na základe politickej situácie po novembri 1989 najvyššie telovýchovné orgány rozhodli z dôvodov politických, ekonomických a organizačných neuskutočniť ČSS'90. Zväz ZRTV však uskutočnil hromadné vystúpenia i v zmenených podmienkach pod názvom Telovýchovné slávnosti 1990, ktorých celoštátnym vyvrcholením boli Pražské telovýchovné slávnosti na štadióne Evžena Rošického na Strahove.

Súčasťou spartakiád okrem telovýchovných vystúpení boli i športové súťaže a turistické akcie. Športové súťaže masového charakteru sa konali v rámci jednotného systému súťaží detí, mládeže a dospelých s ťažiskom v základných článkoch, mestách, obciach a s vyvrcholením v okresoch. Náš zväz sa v rámci športovej časti spartakiád zamerával v zmysle systému súťaží zväzu predovšetkým na plnenie podmienok odznaku zdatnosti, na základné súťaže zväzu, na výberové súťaže voliteľného programu, ktorých sa zúčastnilo tisíce našich členov. Na športovej časti spartakiád sa podieľali predovšetkým mužské zložky zväzu. Účasť na súťažiach bola pre nich silnou motiváciou činnosti a prispievala značnou mierou k zvýšeniu kvality telovýchovného procesu, zvlášť v celoročnom programe voliteľného obsahu cvičebných hodín. Najčastejšie sa členovia zväzu zúčastňovali súťaží vo volejbale, basketbale a minifutbale. Vo volejbalovej súťaži sa vytvorila tradícia a dodnes sa uskutočňuje

ako postupová súťaž v kategóriách muži, ženy a zmiešané družstvá, ktorá každoročne vyvrcholí celoslovenským finále.

4.3 Svetové gymnaestrády

Svetové gymnaestrády predstavujú významné podujatia Medzinárodnej federácie gymnastiky /FIG/, kde formou pohybových skladieb prezentujú cvičenci a cvičenky z celého sveta mnohostrannosť a krásu všeobecnej gymnastiky obohatenej modernými prvkami, vychádzajúc z ľudových tradícií v tej ktorej krajine. Konajú sa v rytme štyroch rokov, vždy pred letnými olympijskými hrami od roku 1953. Náš zväz bol zo začiatku zastúpený prostredníctvom celoštátneho zväzu na štyroch gymnaestrádach. V roku 1957 hromadnou skladbou, 1965 a 1969 pódiovými skladbami a v roku 1987 pozorovateľmi. Od roku 1991 sú členovia nášho zväzu pravidelnými účastníkmi tohto svetového podujatia.

IX. svetová gymnaestráda Amsterdam 1991 – členovia zväzu sú súčasťou 900 člennej československej výpravy. Zo Slovenska vystúpilo 215 cvičencov v pódiových skladbách, Gala FIG, hromadných skladbách a národnom večeri. So svojimi skladbami sa samostatne prezentovali : ŠK Slovan Bratislava, VSS Košice, Slávia UPJŠ Prešov a FTVŠ UK Bratislava. Autorsky sa na skladbách podieľali : H. Šimoneková, E. Fialová, E. Duchonovičová, B. Tóthová, J. Výrosteková, H. Švehlová, J. Kolníková, O. Kyselovičová.

X. svetová gymnaestráda Berlín 1995 – Slovensko sa po prvý krát zúčastňuje na tomto svetovom podujatí samostatne. Garantom slovenskej výpravy je z poverenia Slovenskej gymnastickej federácie SZ RTVŠ. Výpravu tvorilo 130 členov z odborov/klubov SZ RTVŠ (ŠK Slovan Bratislava, AŠK Inter Bratislava, ŠK Topoľčany, Slávia UPJŠ Prešov, ODK Žilina), Sokola Vinohrady Bratislava, FTVŠ UK Bratislava, folklorný súbor Gymnik, GK Detva, tanečný súbor Hydrorock. Vystupovali v pódiových vystúpeniach a Slovenskom národnom večeri. Autorsky sa na skladbách podieľali O. Kyselovičová, H. Šimoneková, J. Ševčík, J. Výrostková, N. Lauková, H. Švehlová, H. Kobidová, E. Šimková.

Pred odchodom na X. svetovú gymnaestrádu predviedli cvičenci celý program na generálke programu 3.6.2005 v Bratislave – Istropolise

XI. svetová gymnaestráda Goteborg 1999 – Slovenskú výpravu tvorili 2 kluby SZ RTVŠ (ŠK Slovan Bratislava, Hviezdička Košice) a zástupcovia SGF. Cvičenci vystúpili v 2 pódiových blokoch a v spoločnom národnom večeri stredoeurópskych krajín, ktorý vytvorili Rakúsko, Česká republika, Maďarsko, Slovinsko a Slovensko. Autorsky sa na vystúpeniach podieľali : O. Kyselovičová, H. Mazáková, J. Girmanová.

XII. svetová gymnestráda Lisabon 2003 - Slovenskú výpravu tvorili 3 kluby SZ RTVŠ (Olymp Bratislava, ŠK Slovan Bratislava, Štúdio tanca a TV Gabčíkovo) a 1 klub SGF (GK Slávia Trnava). Cvičenci vystúpili v dvoch pódiových blokoch. Autorsky sa na skladbách podieľali : O. Kyselovičová, H. Mazáková, A. Weiszová

5. Spolupráca s partnermi

Samotný fakt, že došlo k postupnému osamostatneniu SZ RTVŠ od roku 1993, neznamenalo to jeho izoláciu, ale naopak intenzívne vyhľadávanie partnerov na spoluprácu. Prvým krokom po zániku Federácie zväzov ZRTV a RTVŠ bolo podpísanie dohody s **Českým svazem rekreační tělesné výchovy a sportu – asociace sportu pro všechny**. Táto dohoda vznikla s cieľom nadviazania na výsledky dlhoročnej spolupráce v nových podmienkach so zameraním najmä na oblasti:

- výmeny skúseností a poznatkov v oblasti seminárov, školení vo všetkých špecializáciách,
- výmeny cvičiteľov a odborníkov na aktivitách, účasti cvičencov na týchto podujatiach,
- spoluorganizovanie a riadenie podujatí vlastných a medzinárodného charakteru.

Spolupráca sa prejavovala vo vzájomných návštevách výborov, individuálnymi účasťami na aktivitách druhej strany, pozývaním lektorov na semináre, výmennou publikácií, časopisov, cvičencov.

Od vzniku **Olympijskej spoločnosti Slovenska (OSS)**, neskôr **Slovenského olympijského výboru (SOV)** náš zväz sa prihlásil k spolupráci s týmto občianskym združením, k napĺňaniu a šíreniu myšlienok olympizmu aj medzi členstvom zväzu. V komisii športu pre všetkých pri OSS zväz RTVŠ mal stále zastúpenie (pp. J. Labudová, I. Gályová, J. Junger), čím sa mohla realizovať konkrétna ponuka akcií a spoluparticípacia na príprave seminárov, Dní športu a vydávaní odborných-metodických materiálov a bulletinu Šport pre všetkých. Spolupráca sa utlmila v roku 2002, kedy SOV zrušil činnosť komisie športu pre všetkých. Výsledkom vzájomnej spolupráce boli pravidelne zorganizované odborné semináre za finančnej podpory SOV. Stručným prehľadom realizovaných seminárov je možné si vytvoriť dosah a rozsah uvedenej spolupráce:

Rok 1991: seminár Pohybové recepty na aktívne zdravie

Rok 1992: seminár Všestrannosť cvičenia vo vode, s 2 lektorkami z USA (M.Pritz, J. Andrus), vydaný bulletin

Rok 1992: seminár Metódy nácviku držania tela, so zahraničnou lektorkou z Rakúska, vydaný metodický materiál

Rok 1992: Konferencia Šport zdravotne oslabených, aj v spolupráci s Československou olympijskou akadémiou a Slovenským zväzom telesne postihnutých športovcov

Rok 1992 : seminár Diagnostika zdravia a oslabenia v telovýchovnej praxi , aj v spolupráci s Československým olympijským výborom, vydaný bulletin

Rok 1993: Seminár Cvičenie vo vode, s vydaním bulletinu

Rok 1993: seminár Využitie tradičných čínskych cvičení v RTVŠ

Rok 1993: seminár Pohybové aktivity generácie tretieho veku.

Rok 1994: seminár Leto zdravotne oslabených, v spolupráci so Slovenským zväzom postihnutých civilizačnými chorobami. Akcie bola zorganizovaná pre deti s astmou a ich rodičov, bol vydaný bulletin , atď.

Výsledkom vzájomnej spolupráce bolo aj vydávanie bulletinu Šport pre všetkých a to 15 čísiel so vzájomnou spoluprácou, organizovanie Dňa športu, Týždňa športu i Dní športu v SR.

Spolupráca s **Fakultou telesnej výchovy a športu** UK Bratislava bola uskutočňovaná prostredníctvom zmluvy s Katedrou pedagogiky, didaktiky telesnej výchovy, Katedrou gymnastiky od roku 1994, ale bola aj na úrovni osobného kontaktu s viacerými učiteľmi fakulty, sprostredkované cez lektorov na školeniach a seminároch. Spolupráca bola deklarovaná aj počas zabezpečovania diaľkového štúdia trénerov na fakulte a má aj svoju perspektívu na najbližšie obdobie. Podobná spolupráca sa postupne vytvorila s ďalšími fakultami a univerzitami (Prešovská univerzita v Prešove, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici) najmä za cieľom organizovania vzdelávacích školení.

Vyhľadávanie partnerov na Slovensku najmä pri spoluorganizovaní športových aktivít, usporiadaní vystúpení a príprave metodických materiálov viedlo zväz k podpísaniu zmluvy o spolupráci so **Sokolom na Slovensku**, čo sa prejavilo napríklad účasťou na telovýchovných slávnostiach, vydávaní bulletinu, partnerského jednaní pri otázkach rozvoja športu pre všetkých. V súvislosti s prípravou a realizáciou gymnastiky je zabezpečený partnerský akceptujúci vzťah so **Slovenskou gymnastickou federáciou**, za ktorý zodpovedá O. Kyselovičová. Príprava viacerých seminárov si vyžiadala spoluprácu napríklad aj so **SAŠS, metodicko- pedagogickými centrami**, najmä v Bratislave a Prešove, **Štátnym zdravotným ústavom**. Už takmer s 12 ročnou aktívnou prácou v **Európskej konfederácii šport a zdravie** (CESS), organizácie ktorej je zväz RTVŠ členom a súčasne má aj zastúpenie v exekutive prostredníctvom prof. J. Labudovej, máme kontakty na organizácie športu pre všetkých z takmer všetkých krajín Európy (Španielsko, Portugalsko, Taliansko, Francúzsko, Poľsko, Estónsko, Čechy, Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko, Slovinsko, Izrael, Maďarsko, atď. Zväz je členom medzinárodnej organizácie **ISCA** a prostredníctvom Asociácie športu pre všetkých podieľa sa už viacej rokov na aktivitách svetovej organizácie **TAFISA**, ako je

napríklad Challenge day, zúčastňuje sa ich zasadnutí a na pripravených kongresoch konferenciách.

5.1 Spolupráca zväzu s dánskou organizáciou

Spolupráca SZ RTVŠ s dánskou športovou organizáciou DGI Nordvest začala v roku 1992, kedy sa skupina dánskych gymnastov zúčastnila I. festivalu pódiových skladieb v Bratislave. Spolupráca pokračovala hneď na ďalší rok, keď zástupcovia zväzu RTVŠ po prvýkrát navštívili Dánsko a konkrétne jeho severozápadnú oblasť.

Začiatky boli charakteristické nesmelými aktivitami, ktoré nám pomohli spoznávať jeden druhého, náš spôsob práce a života vôbec. Bol to napríklad letný kemp v dánskom Bjulbjergu a na slovenskej Šírave, ktoré recipročne navštívili celé rodiny. Týždeň aerobiku v Topoľčiankach, návšteva slovenskej výpravy na festivale v Silkeborgu v roku 1998, výmenné pobyty cvičiteľov a trénerov sú každoročnými aktivitami, na ktorých sa stretávame striedavo na Slovensku a v Dánsku.

Naše dve mladé cvičiteľky D.Tóthová a L.Kobidová absolvovali v roku 2001 štvormesačný projekt vo Viborgu na Gymnastic and Sporting School, ktorý je určený pre mladých lídrov v oblasti športu pre všetkých, ktorý financovala ISCA. Vzdelávanie prebehlo na Národnej športovej škole vo Viborgu, do ktorého boli okrem dánskych študentov začlenení aj zástupcovia zo 6 postkomunistických krajín (Česko, Litva, Estónsko, Rumunsko, Rusko a Slovensko). Zahraniční študenti graduovali s diplomom „ Líder športu pre všetkých v demokratickej spoločnosti“.

Jednou z najväčších a najdôležitejších aktivít, s najširším dopadom na členskú základňu boli kurzy pre lídrov, pre vedúcich pracovníkov a pre trénerov zväzu, ktoré boli realizované dánskou stranou na území Slovenska v rokoch 1999 – 2001. Kurzy sa uskutočnili vo Zvolene, Závažnej Porube a v Liptovskom Mikuláši. Mali jedného spoločného menovateľa – pozitívne prijatie všetkými účastníkmi v zmysle osobného rastu, ako aj ďalšej práce v našom Zväze RTVŠ. Závery z týchto stretnutí možno zhrnúť do nasledovných bodov:

- pozitívna aktivizácia a mobilizácia vedúcich pracovníkov zväzu vo všetkých oblastiach Slovenska,
- nová filozofia v ponímaní celoživotnej potreby pohybu a telesnej kultúry vôbec,
- lektori z Dánska nám ukázali cestu, ako komunikovať po novom so samosprávami a s vládnyimi orgánmi,
- odkryli nám spôsob života v Dánsku a poskytli optimistický spôsob myslenia,

- poukázali na dôležitosť sociálnych aktivít tak vo zväze ako aj v našom každodennom živote.

V roku 2003 v rámci spolupráce navštívila Slovensko skupina dánskych gymnastov a gymnastiek. V Ružomberku v športovej hale Koniareň vystúpili pred cca 2 500 žiakmi základných a stredných škôl so svojím programom, ktorý obsahoval pódiové vystúpenia, skoky na trampolíne a predviedli pre Slovensko netradičné náradie – nafukovací matrac. Program obohatili cvičenci z klubov RTVŠ GYM Ružomberok a ŠK Závažná Poruba.

Zástupcovia DGI Nordvest a zväzu RTVŠ sa každoročne stretávajú, aby si upresnili nové plány na spoluprácu, poukázali na nové formy riadenia telovýchovných aktivít ako aj na výmenu tímov vo volejbale, aerobiku a vo všeobecnej gymnastike. Snažíme sa každoročne zlepšovať naše formy spolupráce a plánujeme aj budúcnosť spoločných aktivít.

Naši priatelia z DGI Nordvest nám oficiálne zablahoželali k 50. výročiu zväzu slovami: **Šport pre všetkých je dôležitou súčasťou zdravého života jednotlivca, ako aj celej spoločnosti nielen na Slovensku ale v celej Európe. Nedostatok pohybu a zdravia sa stane najväčším nepriateľom a hrozbou v modernom spôsobe života celej Európy.**

Literatúra

1. Labudová ,J. a kol.: Teória a didaktika základnej a rekreačnej telesnej výchovy (materiál na semináre). Bratislava: FTVŠ UK, 1989, 100 s.
2. Labudová, J., a kol.: Šport pre všetkých. Bratislava: SZ RTVŠ, 2002, 200s.
3. Plány rozvoja ZRTV a turistiky v SO ČSZTV na roky 1981 – 1985. Bratislava: ČSZTV, SÚV, 1980, 48 s.
4. Miklošovič, P.: Vývoj zväzu ZRTV od roku 1956 do roku 1980. Diplomová práca, Bratislava FTVŠ UK, katedra športovej edukológie, 2006, 61 s.
5. Program transformácie telesnej kultúry v Slovenskej republike. Bratislava: Ministerstvo školstva SR, 1996, 29 s.
6. Svaz základní a rekreační tělesné výchovy. 1956 – 1990. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2005, 135 s.